

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra právních dějin

**Všeobecný občanský zákoník a soukromé právo na Slovensku v
letech 1918-1938 (srovnání věcných a obligačních práv)**

Diplomová práce

Petr Čegan

Vedoucí diplomové práce:

doc. JUDr. Vladimír Kindl

Praha, duben 2013

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 4. 2013

Podpis

Za podněty a připomínky děkuji svému vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Vladimíru Kindlovi.

Obsah

Úvod.....	8
1. Všeobecný občanský zákoník	10
1.1. Vznik Všeobecného občanského zákoníku.....	10
1.2. Všeobecný občanský zákoník.....	12
1.3. Vývoj Všeobecného občanského zákoníku do roku 1950	13
2. Soukromé právo na Slovensku	17
2.1. Úvod do soukromého práva na Slovensku	17
2.2. Obyčejové právo	17
2.3. Opus Tripartitum iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae partiumque adnexarum.....	18
2.4. Zákony	19
2.5. Královská privilegia.....	21
3. Unifikační snahy v Československu v letech 1918 – 1938	21
3.1. Unifikace občanského práva v ČSR	21
3.2. Vývoj “Vládního návrhu zákona, kterým se vydává občanský zákoník”	23
4. Pojmy věcná a obligační práva	26
4.1. Věcné právo	26
4.2. Obligační právo.....	27
5. Věcná práva podle VOZ a soukromého práva na Slovensku	28
5.1. Úprava vlastnictví dle VOZ.....	28
5.2. Vlastnictví podle soukromého práva na Slovensku	30
5.3. Držba podle úpravy VOZ	31
5.4. Držba podle soukromého práva na Slovensku.....	32
5.5. Úprava nabytí a zánik vlastnictví podle VOZ	34

5.5.1. Přímé nabytí vlastnictví podle VOZ	34
5.5.1.1. Přivlastnění podle VOZ	35
5.5.1.2. Nabytí vlastnictví přírůstkem podle VOZ	36
5.5.1.3. Vydržení podle VOZ	37
5.5.2. Odvozené nabytí vlastnictví podle VOZ	38
5.5.2.1. Nabytí vlastnictví odevzdáním podle VOZ	39
5.5.2.2. Vyvlastnění podle české úpravy	40
5.5.3. Zánik vlastnictví podle VOZ	42
5.6. Nabytí a pozbytí vlastnictví podle slovenské úpravy	42
5.6.1. Přímé nabytí vlastnictví podle soukromého práva na Slovensku	42
5.6.1.1. Přivlastnění podle slovenské úpravy.....	44
5.6.1.2. Nabytí vlastnictví přírůstkem podle slovenské úpravy.....	44
5.6.1.3. Vydržení podle soukromého práva na Slovensku.....	45
5.6.2. Odvozené nabytí vlastnictví podle slovenské úpravy.....	46
5.6.2.1. Nabytí vlastnictví odevzdáním podle soukromého práva na Slovensku	46
5.6.2.2. Vyvlastnění podle soukromého práva na Slovensku	47
5.6.3. Zánik vlastnictví podle slovenské úpravy.....	48
5.7. Dělené vlastnictví a spoluvlastnictví podle VOZ	48
5.8. Dělené vlastnictví a spoluvlastnictví podle soukromého práva na Slovensku	49
5.9. Věcná práva k věci cizí podle VOZ.....	51
5.9.1. Služebnosti podle VOZ.....	51
5.9.1.1. Pozemkové služebnosti podle VOZ.....	52
5.9.1.2. Služebnosti osobní podle VOZ.....	52
5.9.2. Zástavní právo podle VOZ	53

5.9.3. Reálná břemena VOZ	54
5.9.4. Právo zadržovací podle VOZ.....	54
5.10. Věcná práva k věci cizí podle soukromého práva na Slovensku	55
5.10.1. Služebnosti podle slovenské úpravy	55
5.10.2. Zástavní právo podle soukromého práva na Slovensku.....	56
5.10.3. Reálná břemena podle slovenské úpravy.....	57
5.10.4. Právo zadržovací podle soukromého práva na Slovensku.....	57
6. Právo obligační podle VOZ a soukromého práva na Slovensku	57
6.1. Obecná část obligačního práva podle VOZ	58
6.1.1. Vznik obligace podle VOZ.....	58
6.1.2. Obligační smlouva podle VOZ	58
6.1.3. Práva a povinnosti obligačního poměru podle VOZ	60
6.1.4. Zánik obligací podle VOZ	61
6.2. Nahlížení soukromého práva na Slovensku na obecnou část obligačního práva	62
6.2.1. Vznik obligačního práva podle slovenské úpravy	62
6.2.2. Obligační smlouva podle slovenské úpravy	62
6.2.3. Práva a povinnosti z obligačního poměru podle soukromého práva na Slovensku	64
6.2.4. Zánik obligací podle slovenské úpravy	64
6.3. Zvláštní část obligačního práva podle VOZ	66
6.3.1. Druhy smluv podle VOZ	66
6.3.2. Závazky z bezdůvodného obohacení podle VOZ	68
6.3.3. Náhrada škody podle VOZ	69
6.4. Úprava zvláštní části práva obligačního podle soukromého práva na Slovensku	70

6.4.1. Druhy smluv podle slovenské úpravy.....	70
6.4.2. Závazky z bezdůvodného obohacení podle slovenské úpravy	75
6.4.3. Náhrada škody podle soukromého práva na Slovensku	75
7. Výsledek srovnání věcných a obligačních práv.....	76
7.1. Výsledek srovnání věcných práv	76
7.2. Výsledek srovnání obligačních práv	78
8. Kolizní řešení - mezimístní právo.....	80
8.1. Mezimístní právo	80
8.2. Jednotlivé příklady.....	81
Závěr	82
Seznam zkratk	84
Seznam použité literatury	84
Literatura.....	84
Sborníky.....	87
Články.....	88
Resumé.....	89
Klíčová slova/key words:.....	91

Úvod

28. října 1918 vznikla samostatná Československá republika jako jeden z nástupnických států rozpadnuvšího se Rakouska - Uherska. Vznikl stát, ve kterém existovaly dva systémy občanského práva. V českých zemích platil ABGB a Slovensko s Podkarpatskou Rusí patřily do domény uherského obyčejového práva. Vzhledem k délce života Československé republiky tento stav sice netrval příliš dlouho, ale nutno podotknout, že takto občansko-právně rozdělený stát ve 20. století nebyl neobvyklý (viz. Jugoslávie, Polsko a další), avšak na rozdíl od jiných států se problém rozdílných občanských úprav nepodařilo v ČSR do roku 1938 vyřešit. V podstatě celá existence ČSR v období let 1918 – 1938 je protkaná snahou o kodifikaci právě tohoto právního odvětví. Z oněch důvodů se pokusíme srovnat věcná a obligační práva v tehdejší Československu.

Práce je rozdělena do osmi kapitol. První kapitola je zaměřena na Všeobecný občanský zákoník, na jeho vznik, vývoj a přiblížení jeho základních tezí. Zabývám se okolnostmi, které k tomuto právnímu dílu vedly a jaké předchozí právní prameny předcházely ABGB v rakouském právu. Tato práce se soustřeďuje pouze na vývoj ABGB v Rakouském mocnářství do roku 1918 a následně v Československé republice před a po druhé světové válce. Kapitola obsahuje pouze základní informace o ABGB, protože detailnější popis samotného obsahu ABGB není předmětem této části.

Druhá kapitola pojednává o soukromém právu na Slovensku a usiluje o vysvětlení, z jakých pramenů toto soukromé právo vychází. Z těchto pramenů jsem vybral ty nejvýznačnější a dále se jim věnoval. Zaměřil jsem se především na jejich vznik, vývoj a stav, ve kterém dospěly až do doby Československé republiky.

Třetí kapitola se věnuje prioritnímu historickému období pro tuto práci, a to unifikačním snahám v Československu 1918 - 1938. Je nutné si nejdříve nastínit to, co vlastně výraz unifikace znamená a jaké směry měla unifikace v tehdejší ČSR. Dále je nutné popsat vývoj unifikačních snah v československém státě, který měl vést k jednotnému občanskému zákoníku. V práci je zmíněn i výsledek tohoto období – “Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník”.

Ve čtvrté kapitole je nutné přiblížit pojmy věcných a obligačních práv, se kterými pracuji v dalších kapitolách.

Pátá kapitola srovnává věcná práva ve VOZ a v soukromém právu na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Tato kapitola je především zaměřena na vlastnictví jako na jedno ze základních věcných práv a velmi podrobně jsou rozepsány rozdíly v jednotlivých druzích nabytí vlastnictví.

Šestá kapitola obsahuje srovnání obligačních práv upravených VOZ a soukromým právem na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Základem této kapitoly je přiblížení rozdílů jednotlivých smluvních typů a porovnání základních principů obligačního práva.

V sedmé kapitole se práce zaměřuje na analyzování výsledku srovnání proběhlého v předchozích dvou kapitolách. Jsou především uvedeny rozdíly srovnávaných práv a jejich případné přiblížení.

Poslední kapitola je věnována situaci střetu VOZ a soukromého práva na Slovensku a Podkarpatské Rusi, t.j. podle kterého práva se řešily určité občanskoprávní vztahy a na jaké instituty se mohli tehdejší lidé odvolávat při řešení svých problémů.

1. Všeobecný občanský zákoník

1.1. Vznik Všeobecného občanského zákoníku

Dne 1. června 1811 byl vyhlášen ABGB pro veškeré německé dědičné země rakouského mocnářství (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie*). Občanský zákoník i patent byly v roce 1816 zařazeny ve sbírce zák. soud. pod č. 946.¹ Toto právní dílo zrušilo dřívější právní úpravu a uplatňovalo se v německých dědičných zemích. Těmito zeměmi se minily všechny části rakouského mocnářství v roce 1811 kromě Uher a jejich vedlejších zemí. Do tohoto celku se k německým zemím řadila i Halič. Když se poté mezinárodními smlouvami rozšířilo rakouské mocnářství, tak se na tato nová území vztahovala platnost občanského zákoníku. Následně v roce 1852 byl patenty přijat zákoník pro Uhry, Chorvatsko-Slavonsko, Vojvodinu, Temešský Banát a Sedmihradsko, avšak v roce 1860 byla úprava ABGB pro uherské království zrušena a s malými změnami bylo restituováno právo předešlé.

Vznik tohoto právního díla byl velmi dlouhý a složitý, kodifikace občanského práva se v Rakousku postupně vyvíjela. Nejdříve se vytvořila v roce 1753 tzv. kompilační komise, která sídlila v Brně a následně v Praze.² Komise se snažila o praktické sjednocení práva pro Česko - rakouské centrum habsburské monarchie. Tyto snahy poté vykristalizovaly především do kodifikace soukromého práva a centrem kodifikace byla Vídeň jako nejdůležitější město tehdejšího habsburského Rakouska.

Po třinácti letech se podařilo přivést na svět osnovu zákoníku, který je označován za tereziánský kodex nebo-li “*Codex Theresianus*”. V rakouských a českých zemích měl zavést “určité a jednotné právo soukromé” (“*jus privatum certum et universale*”)³, ale výsledek se spíše blížil učebnici soukromého práva než komplexnímu zákoníku,

¹ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s.19. Díl I.

² SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, ii, s. 66. ISBN 978-80-7357-758-2.

³ URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: Beck, 2001, X, s. 103. ISBN 80-7179-504-6.

protože právní pojmy byly spíše vysvětlovány než právně formulovány. Proto císařovna Marie Terezie po předchozí konzultaci se státní radou vrátila zákoník komisi k přepracování. Komise pod vedením výborného právního teoretika Jana Bernarda Hortena vytvořila osnovu, jež byla zbavena obecností a definic a vyhnula se všem nedostatkům, které byly předchozímu návrhu vytýkány. Bohužel další roky byly poznamenány názory, že kodifikace není potřeba a habsburské císařství nepotřebuje jednotné právo, a proto nebyla „*Hortanova osnova*” legislativně potvrzena.

Na práci své matky navázal císař Josef II. Po jeho nástupu na trůn se urychlila práce kodifikační komise. Nejdříve byl publikován 1. května 1781 *všeobecný řád soudní*, po kterém byl vyhlášen 16. ledna 1783 *manželský patent*, následován 11. května 1786 *patentem o dědické poslušnosti*.⁴ Kompilační komise vedená Hortenem v roce 1785 opět předložila osnovu prvního dílu zákoníku, jež byla přijata patentem z listopadu 1786 jako *Josefínský občanský zákoník*, který zatím obsahoval pouze jeden díl. Horten ovšem záhy zemřel a zbylé díly zákoníku už nebyly nikdy legislativně schváleny, protože roku 1790 zemřel císař Josef II. a nastalá kodifikace se vydala jinou cestou.⁵

Za vlády císaře Leopolda II. byla kompilační komise nahrazena dvorskou komisí ve věcech zákonodárných, která měla přezkoumat dosud vydané zákony a dále pokračovat na kodifikačních pracích. Vedení kodifikačních prací bylo svěřeno Karlu Antonínu Martinimu, jenž dosavadní osnovy jednotlivých dílů přepracoval a „*Martiniho osnova*” se oproti původní práci stala samostatným dílem. Celkově se návrh přiblížil mnohem více přirozenému právu a domácí prvky zákoníku se ještě více potlačily. Na této práci je patrný vliv J.J. Rousseaua a jeho teze o *rovnosti všech lidí a zdůraznění přirozeného práva*. Při schvalování celé osnovy nastaly vnitřní spory mezi jednotlivými orgány rakouské monarchie. Spor byl ukončen příslibem vzniku zcela nové komise, která se měla zaměřit na „*Martiniho osnovu*”. Nově připojené území Haliče bylo ideální místem pro možné vyzkoušení nového všeobecného zákoníku. Přepracovaná osnova se použila jako zákoník,

⁴ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s.15. Díl I.

⁵ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, ii, s. 67. ISBN 978-80-7357-758-2.

který byl pro západní Halič vyhlášen patentem v únoru 1797 a následně pro východní Halič v září téhož roku.

Osnova budoucího všeobecného občanského zákoníku byla rozeslána zemským komisím a dalším subjektům, a proto se muselo vyčkat s dalším postupem na reakce jednotlivých komisí. Po zpracování všech připomínek byla původní osnova důsledně přepracována a následně ve druhém čtení byly provedeny další revize, jež formulovaly jasněji některé body. Celkově se odklidily neshody, které hrozily zastavením legislativního procesu. Poté byl zákoník vyhlášen patentem dne 1. června 1811.

1.2. Všeobecný občanský zákoník

ABGB byl přelomovým zákoníkem pro celé rakouské císařství. Jednalo se o velmi moderní zákonodárné dílo, které bylo výsledkem osvíceneckého proudu myšlení. Současně byl velmi ovlivněn francouzským Code civil z roku 1804, který byl vypracován na příkaz Napolena Bonaparte. Byl spjat s přirozenoprávní teorií, jež se promítla například do §16 a §17 ABGB.⁶ Byla tak zdůrazněna práva, která jsou všem lidem dána od narození a jsou “rozumem samým zřejmá”.

Jazykem patentu i občanského zákoníku byla zvolena němčina. Podle tohoto jazyka měly být posuzovány překlady do ostatních jazyků, které se užívaly v určitých částech Rakouska.

ABGB byl vyhlášen jako výlučný a tedy rušil právní úpravu předchozího občanského práva, avšak ABGB nevyklučoval použití soukromého práva vojenského stavu a také zákony směnečné a obchodní.⁷ ABGB byl složen z 1502 paragrafů a byl roztržěn na tyto čtyři části – úvod a první až třetí díl, jež se i s úvodem nazývaly: O občanských zákonech vůbec, O právu osobním, O právu k věcem a Ustanovení společná pro práva osobní a věcná.

V Úvodu se nachází několik všeobecných paragrafů, které přesahují meze práva občanského a pojednávají o základních právních principech. Některé z těchto základních

⁶ ADAMOVIČ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. Plzeň: Čeněk, 2004, s. 220. ISBN 80-86898-04-0.

⁷ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s.24. Díl I.

principů přetrvaly i do současnosti. První díl se věnuje osobním právům, jež se opírají o osobní poměry a vlastnosti a také o poměry rodinné. V prvním případě se drží doktríny, která stanovuje práva plynoucí z podstaty osobnosti, např. z nedostatku rozumu či ze stupně věku. Rodinné poměry jsou rozděleny na právo manželské, právo mezi rodiči a dětmi a o poručenství a opatrovnictví. Druhý díl zákoníku obsahuje úvod k této části a dalších třicet kapitol. Tento díl je strukturován na dvě části: první část pojednává o právech k věcem, druhá pak o obligačních právech. Nachází se zde například kapitoly týkající se držby či vlastnictví nebo jsou zmíněny smlouvy a společná pravidla pro rozmanité obligační poměry. Poslední díl je věnovaný ustanovením pro společná práva osobní a práva k věcem. V kapitolách obsažených v posledním dílu ABGB se řeší především utvrzení závazků a práv nebo ustanovení o zániku závazků a práv.

1.3. Vývoj Všeobecného občanského zákoníku do roku 1950

Mezi vydáním ABGB a vznikem samostatné Československé republiky leží více než stoleté období vývoje ABGB, které lze rozdělit na tyto tři části:

- období konservativního, absolutistického státu,
- období liberalismu a
- období sociální péče.

Období konservativního státu trvá do roku 1859 a vyznačuje se třemi důležitými etapami, a to etapou mezi lety 1811 – 1848, etapou mezi lety 1848 – 1851 a etapou mezi lety 1852 – 1859. Etapa mezi lety 1811 až 1848 se vyznačuje vydáváním dvorských dekretů, které měly především interpretační funkci, a sloužily tedy k bližšímu určení předpisů ABGB. Mnoho z těchto dvorských dekretů se týkalo rodinného práva.⁸ Mezi nejdůležitější dvorské dekry patří dvorský dekret č. 1009 ze dne 26. 8. 1814 a č. 61 ze dne 17. 7. 1835 zavádějící *překážku katolicismu*.⁹ V etapě mezi lety 1848 až 1851 bylo provedeno osvobození selského lidu zrušením poddanství a vrchnostenské ochrany. Z této

⁸ TILSCH, Emanuel a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo: část všeobecná*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxii, s. 28. ISBN 978-80-7357-897-8.

⁹ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, ii, s. 69. ISBN 978-80-7357-758-2.

etapy také pochází *směnečný řád* č. 51 ze dne 25. 1. 1850. Mezi nejdůležitější předpisy období 1852 až 1859 patří zákon č. 185 ze dne 8. 10. 1856 *o manželství katolíků*.

Období mezi lety 1859 až 1879 nazýváme obdobím liberalismu, které se vyznačuje již dle samotného názvu liberalistickým rázem, jenž ovlivnil několik kategorií občanského práva v Habsburské říši. Mezi tyto kategorie patří *způsobilost osob* (ovlivněna spolkovým zákonem č. 134 ze dne 15. 11. 1867); *manželské právo* (ovlivněno císařským nařízením č. 217 ze dne 29. 11. 1859, jež zavedlo *rovnost židů a křesťanů v příčině politického konsensu k manželství*)¹⁰; *nemovitě věci a práva jich se týkající* (především ovlivněna zákony č. 103 ze dne 17. 12. 1862, č. 8 a 9 ze dne 31. 12. 1867 a č. 103 až 112 ze dne 12. 5. 1869 *o zrušení lén*); *živnosti, obchod a železnice* nebo *postavení advokátů, úředníků a notářů*.

Poslední období se nazývá obdobím sociální péče a řadíme jej do let 1879 až 1914. Většina vydaných zákonů v této době se vyznačuje podporou slabších a zaměřením na etické momenty jako čest a víra. Lze konstatovat, že se do občanského práva promítá více veřejnoprávních prvků. Mezi nejdůležitější předpisy tohoto období můžeme uvést zákon č. 86 ze dne 26. 4. 1912 *o stavebním právu* nebo zákon č. 58 ze dne 6. 3. 1906 *o společnostech s ručením omezeným* či *zákony o pojištění dělníků* (úrazovém a nemocenském).

Výše uvedené právní předpisy ovlivnily občanské právo, ale jeho podstata těmito snahami nebyla dotčena. Přesto byly po dlouhou dobu diskutovány nedostatky ABGB. Nejdříve byla navrhována opětovná celková kodifikace občanského práva, avšak na přelomu 19. a 20. století se prosadily snahy o modernizaci zákoníku a revidování všech tehdejších nedostatků. Pro tento úkol byla jmenována v roce 1904 komise pro revizi ABGB.¹¹ Práce této komise ovšem probíhaly nevalně. Churavost a vysoký věk členů komise byly jednou z příčin pomalosti a nedostatků revise, a proto se kvůli těmto problémům osnovy revise zákoníku ujalo Ministerstvo spravedlnosti. Tato osnova byla předložena panské sněmovně, v níž byla podrobena nepříznivé kritice. Z tohoto důvodu byla osnova svěřena k přepracování pětičlennému subkomitétu, jenž byl v roce 1909

¹⁰ TILSCH, Emanuel a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo: část všeobecná*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxii, s. 29. ISBN 978-80-7357-897-8.

¹¹ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, ii, s. 71. ISBN 978-80-7357-758-2.

publikován tiskem. V prosinci 1912 byla přijata plénem panské sněmovny konečná osnova. Tomuto přijetí předcházely peripetie se schválením a několikeré vrácení a přepracování osnovy. Další kroky byly podniknuty až po začátku první světové války a do zániku monarchie byly přijaty tři novely upravující občanský zákoník.

VOZ byl na českém území bývalého Rakouska-Uherska převzat zákonem z 28. října 1918. Tímto předpisem bylo stanoveno to, že všechny dosavadní právní normy zůstávají prozatím v platnosti.¹² Existovalo několik druhů procesů, kterými probíhaly změny VOZ v ČSR. Buď se pokračovalo v kodifikaci právních odvětví, které bylo nutné upravit, jako třeba zákony provádějící pozemkové reformy, zákon o sociálním pojištění nebo o železničních knihách, nebo se objevily předpisy, jež nově upravovaly právní poměry stanovené ve VOZ. Mezi tyto prameny práva patřil například zákon proti nekalé soutěži, o splátkových obchodech nebo zákon o pojistné smlouvě. Do poslední skupiny těchto předpisů patřily právní prameny, jež měly zrušit určité ustanovení občanského zákoníku. Takto bylo upraveno především rodinné právo, např. zákon o osvojení.

Od vzniku nového státu se vyskytovaly snahy o přepracování občanského práva, které nakonec vyústily ve vytvoření superrevisní komise. Tomuto tématu se budeme věnovat ve třetí kapitole.

Po osvobození ČSR od okupačních německých sil byl obnoven právní řád z období “první republiky”, tedy před dobou nesvobody. S tím bylo spojeno i úskalí dualismu občanského práva. Tehdejší vláda nevyužila možnost přepracovat občanské právo v souvislosti s ústavním dekretem prezidenta republiky, a proto bylo ústavním dekretem č. 153/1946 Sb. zřízeno Ministerstvo pro sjednocení zákonů.¹³

Největší změny v občanském právu proběhly díky ústavním dekretům prezidenta republiky a nařízením Slovenské národní rady, které se zaměřovaly na konfiskace, národní správy a znárodnění v letech 1946 - 1948. Jedním z takových případů je i série předpisů

¹² KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s.32. Díl I.

¹³ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, s. 71. ISBN 978-80-7201-741-6.

tzv. druhá pozemková reforma. Další úpravou byla změněná ustanovení ABGB o prohlášení za mrtvého.¹⁴

V roce 1948 byl po únorových událostech téhož roku přijat ústavní zákon č. 150/1948 Sb., který je též znám jako Ústava 9. května. Ačkoliv byl VOZ v platnosti spolu s touto ústavou pouze devatenáct měsíců, i přesto byl ústavou velmi ovlivněn. Dokonce můžeme říci, že již při přijetí Ústavy 9. května bylo rozhodnuto o kodifikaci občanského práva v ČSR a tedy zániku VOZ. Navíc byl VOZ v mnoha pasážích oslaben samotnou ústavou. Ústava se také stala základním předpisem pro interpretaci všech norem v ČSR, což velmi ovlivnilo mnoho důležitých ustanovení v zákoníku, např. § 5 - 7 nebo části VOZ o rodině, kde bylo stanoveno, že muž je hlavou rodiny viz. ustanovení § 90 - 92 VOZ. Celkově byly ovlivněny hlavně oblasti práva osob, především rodičovské a manželské vztahy, s čímž souvisí záměr zaměnit tyto části za zákon č. 265/1949 Sb., *o právu rodinném*.¹⁵

Nástupem komunistů k moci v roce 1948 byl osud ABGB v ČSR zpečetěn. Komunistická strana chtěla Československou republiku oprostít do všech pojmů s minulostí a rozhodla se pro velkou kodifikaci československého právního systému známou jako právníká dvouletka. Nutno podotknout, že i velká část odborné veřejnosti vyjadřovala souhlas s kodifikací občanského práva. Byla proto vytvořena kodifikační komise pro občanské právo, která zpracovala všechny podněty a posvětila vznik občanského zákoníku č. 141/1950, kterým přestal být v platnosti VOZ (kromě vybraných ustanovení, která platila do konce roku 1965), jenž platil v českých zemích přes 130 let.

¹⁴ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, s. 72. ISBN 978-80-7201-741-6.

¹⁵ KINDL, Vladimír. *Všeobecný občanský zákoník a ústavní zákon č. 150/1948 Sb. (Ústava 9. května)*. In *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 176. ISBN 978-80-7357-753-7.

2. Soukromé právo na Slovensku

2.1. Úvod do soukromého práva na Slovensku

Na rozdíl od ABGB na českém území je objasnění soukromého práva na Slovensku složitější. Část slovenského území nejdříve byla pod nadvládou Velkomoravské Říše a po jejím pádu byla pomalu začleněna pod dominium Uher, které se dostalo pod vliv Habsburských monarchů. Až rakousko-uherským vyrovnáním z roku 1867 získaly Uhry skoro rovnocenné postavení s Rakouskem. Následně v roce 1918 vznikla Československá republika, jejíž hranice obsahovaly i slovenské území.

Je důležité si uvědomit, že identifikujeme tyto slovenské prameny práva: *obyčejové právo, zákony, nařízení, privilegia, statusy*, “*Opus Tripartitum iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae partiumque adnexarum*”(dále jen Opus Tripartitum), *dočasná soudní pravidla a rozhodnutí*.¹⁶ Nejdůležitějšími prameny soukromého práva na Slovensku bylo právo obyčejové, zákony, privilegia a Opus Tripartitum. Těmito prameny práva se budeme dále zabývat.

2.2. Obyčejové právo

Právní obyčej představoval na území Slovenska rozhodující část norem šlechtického práva pocházejícího z Uher. Zpravidla nedocházelo k zneužití tohoto pramene práva, ale pokud toto hrozilo nebo se pochybovalo o platnosti obyčeje, pak se doplnila obyčejová pravidla zákonem.

Pro vznik a platnost obyčeje bylo důležité, aby vznikl z praxe vycházejícího “všeobecného přesvědčení” o správnosti daného obyčeje. Také musel mít obyčej právní obsah. O přesných náležitostech vzniku obyčeje se vedly v minulosti spory, které sice byly vyřešeny, ale některé otázky stále přetrvávají. Například dodnes není přesně dané, jak dlouhý časový úsek má být mezi vznikem určitého pravidla a vznikem obyčeje.¹⁷ Obyčej

¹⁶ LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 43. ISBN 80-89047-48-3.

¹⁷ Tamtéž, s. 58 -65

měl velkou právní sílu. Interpretoval, nahrazoval a rušil zákon.¹⁸ Při neexistenci zákona se použil obyčej. Obyčej dokonce rušil dřívější zákon, pokud by byl právě s ním v rozporu. Je nutné si uvědomit, že uherské právo bylo velmi dlouho izolované od ostatních práv a navíc na něj nemělo vliv žádné tehdejší učené právo. Jediný pokus o prosazení cizího práva (římského práva) byl proveden za vlády Matyáše Korvína, který toto chtěl provést prostřednictvím italských právníků usazených v uherském státě. Tento pokus se nezdařil, a proto římské právo ovlivňovalo uherské právníky pouze při kodifikaci šlechtického práva.

Během období uherského státu bylo několik pokusů o kodifikaci obyčejového práva. Prvním z nich byl *Decretus Maius*, který byl vydán v roce 1486 Matyášem Korvínem a obsahoval normy trestní, procesní a majetkové. Následující panovník Vladislav Jagellonský vydal vlastní dekret, kterým mnoho ustanovení předešlého dekretu změnil anebo rušil.¹⁹

2.3. Opus Tripartitum iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae partiumque adnexarum

Takové řešení ale nepostačovalo, a proto bylo přikázáno Vladislavem Jagellonským, aby bylo sepsáno veškeré tehdejší platné obyčejové právo. Tohoto úkolu se zhostil Štěpán z Vrbovce a dokončil jej roku 1514. Musel především vytvořit sbírku soudních rozhodnutí, protože právě v nich se obyčejové právo nejvíce projevovalo. Toto dílo bylo po svém dokončení prozkoumáno speciální komisí, jež potvrdila, že obyčejové právo je věrně zachyceno. Dílo bylo schváleno sněmem i panovníkem, ale posledně jmenovaný nepřipojil svoji pečeť, takže se nemohlo stát zákonem. Nastalou situaci vysvětlujeme tím, že obsah díla preferoval nižší a střední šlechtu místo magnátské oligarchie. Štěpán z Vrbovce se ovšem nevzdal a vydal toto dílo v roce 1517 pod názvem “Opus Tripartitum iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae partiumque adnexarum”, následně rozeslal Opus Tripartitum župám a poté bylo zákonným čl. 29/1519 rozhodnuto, že soudci mají používat

¹⁸ SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právnická učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 627. ISBN 978-80-87212-54-7.

¹⁹ LUBY, Štefan. *Dějiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 71 - 72. ISBN 80-89047-48-3.

právě tuto sbírku.²⁰ V průběhu dalších staletí bylo Opus Tripartitum několikrát přepracováno (*Quadripartitum*, *Opus Tripartitum Carolinum*), ale nikdy nebylo ustanoveno zákonem. I přesto Opus Tripartitum bylo považováno za pramen platného práva, které věrně zachycuje obyčejové právo.

Opus Tripartitum se skládá především ze soukromého práva, ostatní části jsou stručné (právo procesní, státní a trestní). Sbíрка je přehledně rozdělena na úvod a další tři části, přičemž úvod obsahuje popis základů práva, především všeobecná ustanovení o pojmu práva, o jeho druzích či pramenech.²¹ První část měla pojednávat o “*personae*”, avšak ve skutečnosti se hlavně zaměřila na věcná práva (s výjimkou služebností), donační právo, dědění ze zákona nebo obligační právo. Můžeme konstatovat, že tato část pojednává především o šlechtickém právu, které je metodologicky zpracované pomocí institucionální terminologie římského práva.²² Druhá část měla obsahovat informace ohledně věci jako právního pojmu, místo toho v ní nalezneme popis pramenů práva a procesní právo. V poslední části měl být popsán oddíl “*actiones*”, ale obsahuje především nástin osobních a partikulárních práv v Uhersku (např. chorvatské, sedmihradské, poddanské nebo městske právo).

Opus Tripartitum bylo sepsáno v latinském jazyce, ale v následujících letech bylo přeloženo do chorvatštiny, maďarštiny, němčiny a slovenštiny.

2.4. Zákony

Na začátku období uherského státu byly zákony vydávány formou dekretů a jejich účinnost byla velmi omezena právními obyčejí. Tyto dekreta byly shromažďovány do rukopisů, kterých bylo sebráno velké množství (například *Codex Adamontensis*, *Codex Thuroczianus* nebo *Codex Kollarianus*). Král Ondřej II. označil jeden svůj dekret zlatou pečeti a vytvořil tak Zlatou Bulu pojmenovanou po své osobě. Je nutné zmínit, že dekreta vydával jedině král a platnost dekretu byla spjata se životem daného panovníka.

²⁰ SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právnická učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 628. ISBN 978-80-87212-54-7.

²¹ LUBY, Štefan. *Dějiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 83. ISBN 80-89047-48-3.

²² SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právnická učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 629. ISBN 978-80-87212-54-7.

V dalším období nalezneme mnoho významných dekretů (*Decretum maius*²³ od Matyáše Korvína nebo stejný dekret od Vladislava II), ale důležitým okamžikem bylo vydání sbírky dekretů *Corpus iuris Hungarici* v roce 1696.²⁴ K této sbírce bylo jako příloha přidáno Opus Tripartitum, které se tak natrvalo integrovalo do *Corpus iuris Hungarici*. Je pravda, že v této sbírce nebyly vždy pravdivé či pravé texty a také se stalo to, že později byly objeveny další staré královské dekry, které ve sbírce obsaženy nebyly, z tohoto důvodu taková sbírka nemůže být pokládána za dokonalé právní dílo. Nejdříve byl *Corpus iuris Hungarici* sbírkou soukromou, díky obsaženému obyčejovému právu se však stal uznávaným a autentickým pramenem práva. Pro všechny zákony v něm obsažené platila tato autenticita až do roku 1848.

V revolučním roce 1848 se téměř celé soukromé právo v Uhersku (vyjma Opus Tripartitum) zrušilo z důvodu revoluce, která se snažila vymýtit feudální základy. Zrušené části soukromého práva měly být nahrazeny novým občanským zákoníkem, ale po porážce národního hnutí bylo v roce 1852 zavedeno v Uhrách právo rakouské v čele s ABGB. Avšak tento stav trval pouze krátce, protože uherský právní řád byl po vydání Říjnového diplomu obnoven. Harmonizaci uherského a rakouského práva provedla v roce 1861 Judexkuriální konference, přičemž výsledek měl být pouze provizorní, neboť bylo naplánováno vydání nového občanského zákoníku. Práce na něm ale stagnovaly a urychlily se až po osobním zásahu císaře. Byly dokonce vydány dvě osnovy zákoníku (1900 a 1913), kvůli první světové válce a jejímu výsledku však nebyl občanský zákoník přijat.

Kromě tvorby nového občanského zákoníku pro uherskou část Rakouska-Uherska bylo období od roku 1867 poznamenáno také vydáváním zákonů, které alespoň z části upravovaly různorodé soukromoprávní právní vztahy. Byly to zákony, jež upravovaly velmi široké spektrum právních vztahů od obchodního práva (zák. čl. 37/1875 *o obchodním právu*) až po výkon soudní moci (zák. čl. 4/1869 *o výkonu soudní moci*). Tyto zákony se tedy týkaly jak obchodního práva, tak manželského, ale i procesního či dokonce práva odpovědnosti za škodu (zák. čl. 18/1874 *o zodpovědnosti železnic za poranění anebo škody*

²³ LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 71. ISBN 80-89047-48-3.

²⁴ SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právní učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 641. ISBN 978-80-87212-54-7.

jimi způsobené). Pro účely této diplomové práce je především důležitý zák. čl. 55/1868 a 56/1868 o *vyvlastnění*.²⁵

2.5. Královská privilegia

Ve starším období byla královská privilegia jedním z nejvýznamnějších pramenů práva, protože zákonů bylo málo, a tak velmi početná privilegia převzala pozici hlavního psaného pramene práva. I díky tomu se ve starších dobách privilegia příliš neodlišovala od zákonů, protože i zákon dával jednotlivcům určité pravomoci a privilegia naopak obsahovala všeobecná ustanovení. Také mezi formou vydání jednotlivých norem nebyl velký rozdíl. Až Opus Tripartitum určilo podmínky pro platnost jednotlivých privilegií, a tak postupně oddělilo zákon od privilegií. V roce 1848 byla privilegiím odňata všeobecná povaha, což je degradovalo na správní akty tvořící závazné právní normy.²⁶

Z privilegií se vyvinula donační soustava nebo židovské právo. Vedle privilegií, která byla určena městům (Trnava r. 1238 nebo Banská Bystrica r. 1255), existovala privilegia pro širší oblasti (*privilegium Sasum* na území Spiše).²⁷

3. Unifikační snahy v Československu v letech 1918 – 1938

3.1. Unifikace občanského práva v ČSR

Po vzniku samostatného Československa bylo občanské právo ve velmi specifické situaci, protože recepčním zákonem z roku 1918 byla stanovena provizorní kontinuita všech pramenů práva, tedy i ABGB pro české země, uherského práva pro Slovensko a BGB pro Hlučínsko. Poslední zmíněný zákoník byl ovšem velmi záhy zrušen a Hlučínsko přešlo pod působnost ABGB (zákonem o inkorporaci Hlučínského kraje). I přesto setrval problém s občanským právem v českých a slovenských zemích. VOZ byl recipován v aktuálním rakouském znění, obsahoval tedy i tři císařské novely, jež byly přijaty za první

²⁵ LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 76. ISBN 80-89047-48-3.

²⁶ Tamtéž, s. 78

²⁷ SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právnická učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 619. ISBN 978-80-87212-54-7.

světové války a nekorespondovaly se stávajícím stavem v ČSR. Samotná recepční norma byla konstruovaná jako dočasná a s tím byla spojena dočasná platnost přijatých právních předpisů. Také republikánské formě ČSR nevyhovovaly instituty vyskytující se ve VOZ, které již byly zrušeny (jako třeba ustanovení či používání šlechtických titulů), a proto se ozývaly hlasy po modernizaci a unifikaci občanského práva v Československu.

S chápáním pojmu unifikace nám může pomoci Slovník veřejného práva československého: *“Ve státech, utvořených z oblastí podrobených dosud různým právním řádům, nese již nutnost života nového státního celku, aby sjednocení politické bylo provázeno též sjednocením právním, a to nejen po stránce organizace správy státní a příslušného řízení, ale i ve všech oborech práva materiálního. To platí zejména o státech menších, kde nutnost jednoty nesnáší se dobře s dlouho trvajícím dualismem (trialismem) právním.”*²⁸ I podle tohoto tehdejšího výkladu můžeme pochopit, že československá právní věda se zabírala možnostmi unifikace a jejího využití. Problematika práva a právní nejistoty, hospodářské a legislativní záležitosti byly uvedeny jako hlavní důvody pro unifikaci práva v Československém státě.

V té době se uvažovalo o těchto realizacích unifikace: *zákonodárný způsob* (přičemž se počítalo i s případným zapojením exekutivy), *soudní způsob*, *doktrinální způsob* a *administrativní způsob*.

Zákonodárný způsob byl založen na těchto teoretických východiscích:

1. Přenesení platnosti norem z jedné části státu na celé území státu v nezměněné podobě.
2. Mírná revize platného práva v jedné části státu a jeho následné rozšíření na území celého státu.
3. Vytvoření nového právního předpisu pro jednu část státu, která je přizpůsobena normám v druhé části státu.
4. Unifikace nových předpisů bez modernizace.
5. Unifikace, jež je spojena s částečnou reformou - mírnou reformací.
6. Unifikace spojená s úplnou reformou.

²⁸ WEYR, František a Jiří HOETZEL. *Slovník veřejného práva československého*. Repr. původního vyd. z r. 1948. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, s. 74. ISBN 80-902752-9-x.

7. Převzetí cizího práva na území celého státu (úvaha o převzetí francouzského Code civil).

8. Unifikace některých otázek a ponechání částečné partikulární úpravy.²⁹

V rámci soudní cesty se počítalo buď s judikaturou, která měla vzniknout podle práva jedné části státu s tím, že bude využita v druhé části státu, nebo rozhodnutími Nejvyššího soudu by byl sjednocen výklad občanského práva.

Doktrinální způsob se projevuje tak, že právní věda (např. komentáře k zákoníkům) připisuje právu platnému v jedné části státu platnost i v druhé části (částech) státu z titulu prohlašované totožné právní úpravy. Tento způsob je obzvláště vhodný, pokud je právo druhé části státu nekodifikované a uplatňuje se většinou v podobě právních obyčejů, jak to bylo v případě slovenské a podkarpatské části ČSR.³⁰

Nakonec se dospělo ke kombinované realizaci částečné unifikace občanského práva v Československu, tj. zákonodárnou cestou, v níž se některé otázky vyřešily speciálními zákony, soudní unifikací a také z části doktrinálním způsobem.

Pro unifikaci bylo vytvořeno speciální ministerstvo, které mělo mít na starost sjednocování zákonů. Toto ministerstvo vzniklo na popud slovenských právníků v Národním shromáždění.³¹ Ministerstvo pro sjednocení zákonů a organizaci správy ovšem mělo velmi omezené možnosti ve své realizaci, a proto iniciativu převzalo Ministerstvo spravedlnosti, jež vyvinulo největší aktivitu při řešení tohoto problému.

3.2. Vývoj “Vládního návrhu zákona, kterým se vydává občanský zákoník”

Ministerstvo spravedlnosti nejprve navrhlo, aby byl pořízen oficiální překlad VOZ v aktuálním znění do roku 1918 s tím, že by se existence samostatného státu promítla do ustanovení o státním občanství a popřípadě by se působnost této verze rozšířila po celé ČSR. Proti tomuto návrhu se ozvala především slovenská strana, ale také nově vzniklé Ministerstvo pro sjednocení zákonů, které bylo utvořeno právě pro tento účel. K těmto

²⁹ GÁBRIŠ, Tomáš. *Revízia vecného a zaväzkového právav procese unifikácie československého občianskeho práva 1918 – 1938*. In *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 107. ISBN 978-80-7357-753-7.

³⁰ Tamtéž, s. 107

³¹ Tamtéž, s. 106

ohlasům se připojila problematika dílčích novel VOZ, které už měly mít celostátní působnost jako například manželská novela, která vyšla jako zákon č. 320/1919 Sb. z. a n. Jedním z dalších důvodů pozastavení prvotního řešení byly i nepřímé změny ve VOZ, jež vznikly politickými a odbornými debatami nad pozemkovou reformou.

Roku 1920 byla vytvořena komise pro důkladnější revisi VOZ oproti prvotnímu záměru s překladem do češtiny. Práci této komise pro kodifikaci a unifikaci občanského práva podporovali významní odborníci z právnických fakult, praktikující právníci a vysoce postavení úředníci Ministerstva pro sjednocení zákonů a Ministerstva spravedlnosti. Všichni tito odborníci byli rozvrženi do pěti subkomisí a těmto kodifikačním subkomisím předsedali Jan Krčmář, Miroslav Stieber, Emil Svoboda, Bruno Alexandr Kafka a Egon Weiss.³² Jan Krčmář byl vedoucím subkomise, jež se zabývala celou obecnou částí občanského zákoníku a také zčásti obligačním právem, spolu s celým třetím dílem VOZ. Komise Miroslava Stieberta měla na starost věcná práva, kterým se věnovala nejvíce ze všech pěti subkomisí. B. A. Kafka a jeho komise se zabývali právem rodinným. Hlavním cílem všech subkomisí bylo vytvořit návrh osnovy nového zákoníku občanského, přičemž se mělo vycházet z VOZ, ale také měly být do návrhu zakomponovány případné změny, které přinesla nová forma státu. Tyto kodifikační snahy byly také ovlivněny občanským právem na Slovensku, k němuž se mělo výrazně přihlížet. Subkomise nepracovaly odděleně, ale probíhaly mezi nimi hojné diskuse a byly také zveřejňovány postupné výsledky jednotlivých kodifikačních prací, ke kterým se členové ostatních subkomisí vyjadřovali. Některé vytvořené elaboráty byly již v roce 1921 uveřejněny v časopise Právník, poté byly tyto elaboráty vydány oficiálně Ministerstvem spravedlnosti a následně distribuovány jak pro soudy a ústřední orgány, tak i pro širší právnickou veřejnost.

Několik sjezdů slovenských právníků se vyjádřilo k postupným výsledkům kodifikační komise. Do konce roku 1923 byla pro kontrolu kodifikačních prací ustanovena speciální Slovenská komise, jejímž předsedou se stal pozdější předseda Nejvyššího soudu Vladimír Fajnor.³³ Vlastní redakční činnost ohledně kodifikace prováděl František Rouček,

³² KUKLÍK, Jan. *Pokus o přijetí československého občanského zákoníku 1918 – 1948*. In *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 94 - 95. ISBN 978-80-7357-753-7.

³³ LUBY, Štefan. *Unifikační snahy v oblasti slovenského súkromého práva v rokoch 1918 - 1948*. In *Právny obzor*, 1967, roč. L, s. 577

tehdejší tajemník Ministerstva pro sjednocování zákonů a pozdější profesor Komenského Univerzity. Samotných kodifikačních prací se účastnil až od roku 1938.

Výsledky všeobecné diskuse a především práci všech pěti subkomitétů měla v roce 1926 posoudit a zapracovat do osnovy při Ministerstvu spravedlnosti nově vzniklá superrevisní komise. Cílem bylo vytvořit kompaktní celek, jenž měl obsahovat stejnou terminologii a stylistiku. Kromě zpracování osnovy měla tato superrevisní komise na starost uvozovací zákon a důvodovou zprávu. Vzhledem k těmto podmínkám byla práce komise velice náročná a zdlouhavá.

V roce 1931 byly všechny práce na revisi ukončeny a celá osnova byla postoupena vládě k projednání. Osnova měla 1353 paragrafů a mimo jiné obsahovala čtvrtý díl, který se věnoval mezinárodnímu právu soukromému. Bohužel určité části osnovy se staly cílem, místo odborné kritiky, kritiky politické, která zbrzdila celý průběh jednání. Ministerstvo spravedlnosti navrhlo, aby byla osnova podrobena revizi jednotlivých ministerských resortů, což vláda následně schválila.

V souvislosti s touto činností vznikla další speciální komise, jež měla na starosti shromažďování všech připomínek k osnově přijatých z jednotlivých ministerstev. Její práce trvala od roku 1934 do roku 1935. Většina připomínek byla označena za stylistické, a proto byla převedena na superrevisní komisi. Některé problémy, jež vyvstaly, nebyly bohužel vyřešeny z důvodu jejich odsunu na pozdější dobu a ani následně se nedořešily (jako například problematika vyvlastňování a samotného vyvlastňovacího zákona). Naopak jiné problémy byly zapracovány nebo se s jejich řešením výhledově počítalo, a proto byly jednotlivé úpravy měněny (například část věnovaná rodinnému a manželskému právu).

Výsledkem zapracování ministerských připomínek byla opět pověřena superrevisní komise, jež také přepracovala rozdělení celkové matérie a přesunutí celého čtvrtého dílu mezinárodního práva soukromého do dílu prvního. S ohledem na společenské napětí v následujícím období projevila vláda nový zájem na dokončení VOZ. Stále se vyskytovaly problémy s právem manželským a rodinným, se kterým nesouhlasila slovenská strana. Nadále se tedy hledal soulad se slovenským právem.³⁴ Nakonec bylo rozhodnuto o vyjmutí

³⁴ KUKLÍK, Jan. *Pokus o přijetí československého občanského zákoníku 1918 – 1948*. In *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 100. ISBN 978-80-7357-753-7.

části týkající se rodinného a manželského práva a zbývalo dořešit pouze 31 paragrafů. Projednání návrhu v parlamentu se však stále odkládalo kvůli zdravotním problémům Msgr Šrámka, který vedl Ministerstvo pro unifikaci, a také kvůli neshodám mezi tímto ministerstvem a Ministerstvem spravedlnosti. Přes všechny problémy byl nakonec 3. března 1937 schválen definitivní text osnovy, kterým skončila přípravná práce na vládní úrovni. Osnova byla nazvaná “*Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník*”³⁵. Zároveň s vydáním v českém jazyce byl vydán ve francouzštině a němčině. Bohužel při projednávání v Národním shromáždění se opět vyskytly politické a odborné problémy, jež byly navíc prohloubeny složitou mezinárodní situací konce 30. let 20. století. Otevřeně se proti návrhu postavili Slovenská lidová strana, komunisté i henleinovci. Návrh zákona byl nakonec poslán do ústavních podvýborů obou sněmoven, které vytvořily společný podvýbor pro jeho posouzení.

V těchto podvýborech se však opět ozývaly hlasy nespokojenců a celý proces se neustále zpomaloval a výsledek se posouval až do doby Mnichovské krize. Změna politického klimatu a vznik tzv. Druhé republiky mohl novému občanskému zákoníku pomoci, ale nestačilo se nic vyřešit do 15. března 1939, kdy byly všechny práce zastaveny obsazením české části Česko-slovenské republiky německými vojsky a vznikem Protektorátu Čechy a Morava.

4. Pojmy věcná a obligační práva

4.1. Věcné právo

Pojem věcných práv (*iura in rem*) vznikl abstrakcí společných znaků různých subjektivních soukromých práv, jejichž předmětem je věc hmotná.³⁶ Historický základ tohoto pojmu se nachází v římském právu a pojem jako takový vznikl až v období recepce římského práva v rámci tehdejší právní nauky (konec vrcholného středověku). Tento pojem nikdy neměl vyhraněný význam a v průběhu staletí se měnil. U nás se ustálil v období,

³⁵ KUKLÍK, Jan. *Pokus o přijetí československého občanského zákoníku 1918 – 1948*. In *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 102. ISBN 978-80-7357-753-7.

³⁶ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 271. ISBN 978-80-7357-468-0. Díl I.

kdy české země byly pod vládou Habsburské říše a tak věcné právo pojmáme tak, jak ho chápalo právo rakouské.

Téměř všechny evropské občanské zákoníky obsahují pojem věcného práva, protože je jednou z nejdůležitějších částí soukromého práva. Věcné právo je jedna z pěti základních kategorií v systematice občanského práva a je charakterizováno několika základními znaky:

- Věcná práva jsou absolutními právy, jež působí proti všem (*erga omnes*). Můžeme to chápat tak, že subjektivnímu právu koresponduje povinnost neurčeného počtu subjektů nezasahovat do výkonu práv od oprávněného.
- Věcná práva poskytují absolutní panství nad věcí, což znamená, že může své potřeby vykonávat působením na věc přímo, tedy sám.
- Povinnost odpovídající věcným právům spočívá především v nekonání (*non facere*) něčeho, tzn. v opomenutí určitého chování vlastního, resp. ve strpění nějakého chování někoho jiného, tj. subjektu věcného práva.³⁷
- Věcná práva spadají pod kategorii *numerus clausus*, což znamená, že jejich výčet je omezený a tím i pevně daný. Znamená to, že subjekty nemohou využít nějaké právo věcného charakteru, které není zákonem stanoveno, resp. dovoleno.
- Věci ve smyslu právním, a to věci hmotné, mohou být jedině předmětem věcných práv.
- Důležitým znakem spojeným s věcnými právy je publicita, která postihuje možnost získat informaci o jejich existenci.
- Věcná práva podléhají kogentní úpravě, tzn., že nemůže být něco dohodnuto jinak, než je stanoveno právní normou.

4.2. Obligační právo

Právo závazkové je synonymem k obligačnímu právu a toto právo a právní vztahy z něho vycházející můžeme popsat několika způsoby: “Závazkové právo je část občanského

³⁷ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK a kol. Občanské právo hmotné. 5., jubilejní a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 272. ISBN 978-80-7357-468-0. Díl I.

práva, resp. širšího soukromého práva, které tvoří soubor právních norem o závazcích” nebo jednodušeji *“Závazkové právo je část občanského, resp. soukromého práva, které upravuje vztahy mezi věřiteli a dlužníky neboli vztahy věřitelsko-dlužnické.”*³⁸

Základem závazkového práva je závazek, který chápeme buď jako závazkový právní vztah - závazek v širším smyslu, nebo jako povinnost vycházející právě ze závazkového právního vztahu - závazek v užším smyslu. Je nutné si ovšem uvědomit, že tyto dva pojmy nejsou synonyma, ale že mezi nimi je vztah inkluze, tzn., že povinnost jedné strany je současně závazkem strany druhé. Dalším základním znakem obligačních práv jsou párové výrazy pohledávka a dluh nebo věřitel a dlužník. Pohledávkou se rozumí oprávnění určitého subjektu vůči jinému subjektu vyžadovat určité plnění, ke kterému se zavázal v závazkovém vztahu. Dluhem se naopak míní povinnost dlužníka plnit určité plnění oprávněnému subjektu. Proto můžeme vydedukovat to, že za věřitele se pokládá ten, kdo má vůči jinému pohledávku a naopak dlužník je ten, kdo má vůči jinému dluh.

5. Věcná práva podle VOZ a soukromého práva na Slovensku

5.1. Úprava vlastnictví dle VOZ

VOZ určuje vlastnictví v objektivním smyslu, tedy v § 353 o.z. je vysvětleno, co může být předmětem vlastnictví a v § 355 o.z. je ustaveno, jaké jsou možnosti nabývání vlastnictví. Předmětem vlastnictví je každá věc, již můžeme rozlišit na movitou a nemovitou.

Ve VOZ neodpovídá definice vlastnictví pojmu subjektivní právo, i když se toto pojetí často vyskytuje v doktríně. VOZ definuje vlastnictví jako výčet všeho, co vlastníkově přísluší. Pokud k tomu připočteme hledisko: vše, co není právním řádem zakázáno, je dovoleno³⁹, tak tím pádem lze říci, že pokud vlastník neporuší právní řád, může se svými věcmi dělat, co chce. Pokud je však vlastnictví omezeno, tak se musí rozlišit omezení věcné a obligační. Omezením věcným se musí podřídit každá třetí osoba, kdežto omezením

³⁸ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK a kol. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní a aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 19 – 20. ISBN 978-80-7357-473-4. Díl II.

³⁹ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 22 ISBN 978-80-7357-758-2.

obligačním je vázán pouze určitý vlastník, kterého se dané omezení týká (například propachtování pozemku nebo služebnost používání). Vlastník je v občanském zákoníku omezen zákazem šikany, povinností strpět opatření v případě nouze a zákazem nerušit jiného vlastníka v pokojném používání jeho věci.

Zákazem šikany se rozumí nepoužívání své věci takovým způsobem, jenž odporuje dobrým mravům. Tedy vlastník není žádným právním předpisem omezen, ale bude-li užívat svou věc takovým způsobem, který slouží pouze k poškozování druhého, tak musí ve svém počínání přestat. Při vykonávání povinnosti strpět opatření v případě nouze se vlastník dané věci nemůže bránit proti užívání věci někým jiným, pokud druhá osoba odvrací hrozící nebezpečí od sebe nebo druhého.⁴⁰ Nemusí jít jen o dočasné užívání věci, ale i užívání v delší době (například svedení vody z náhle vytrysklého pramene do cizího trativodu). Hranicí této povinnosti je přiměřené užití a nemožnost jinak odvrátit vzniklé nebezpečí. Omezením vlastníka je také zákaz nerušit jiného vlastníka v klidném užívání jeho věci podle § 364 o.z. Dalšími omezeními vlastníka jsou tzv. *zákonné služebnosti*, které jsou např.: povinnosti vodní stezky, přípevňování a přistání lodí, problematika hornictví či úprava ustanovení železnice.

VOZ stanovuje, že vlastník věci je oprávněn nakládat s jejími užitky a substancí. Užitky myslíme nejen plody, ale také i všechny ostatní výhody, které nám dotyčná věc poskytuje - např. nájemné z bytů. Užitky z věci vlastníka patří jen jemu, ale pokud převede užitky na někoho jiného (formou služebnosti nebo obligačního poměru), pak samozřejmě dané užitky náleží už druhé osobě. V případě poctivé držby si může držitel nechat všechny užitky věci vzniklé během jeho držby, i v případě, že by musel držitel vrátit danou věc zpět svému právoplatnému majiteli. Substancí můžeme chápat jako určení věci z hospodářského hlediska, tedy majetkové hodnoty (půda, vinohrad nebo lom či dokonce dřevo a následně židle a třísky apod.). Vlastník může svoji věc svémocně znehodnotit nebo dokonce zničit, ale nesmí tím porušovat jakékoliv svoje povinnosti vůči třetím osobám.

⁴⁰ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 24 ISBN 978-80-7357-758-2.

5.2. Vlastnictví podle soukromého práva na Slovensku

Vlastnictví na Slovensku je stejně pojaté jako ve VOZ, protože vychází z práva římského, kanonického a lenního. Opus Tripartitum bylo vytvořeno jako sbírka partikulárních soudních praxí. VOZ i slovenská právní úprava nahlíží na vlastnictví po způsobu moderních zákoníků.⁴¹

Při porovnání zákazu šikany, můžeme říci, že soukromé právo na Slovensku je podobné a vychází z obecně právní zásady: *Nemo audiatur turpitudine suam allegans*.⁴² Tedy tam, kde nelze nalézt zřejmý důvod, nelze říci, že je to šikana. Tímto zřejmým důvodem může být například vykonávání práva za účelem takového prospěchu, jenž je nepoměrný k újmě, která je tímto výkonem práva způsobena. Vystávajícím rozdílem mezi srovnávanými právy jsou služebnosti, které jsou upraveny ve zvláštních právních předpisech. Žádné ekvivalenty těchto služebností se v českém soukromém právu nevyskytují. Jsou to například:

- Za určitých podmínek je doprava lesních plodů přes cizí pozemky povolena viz § 178 - 180 zákonného čl. XXXI/1879. Ve VOZ se pouze hovoří o dřevě, tady je výčet rozšířen na všechny lesní plody.
- Každý z vlastníků je povinen za náhradu škody strpět, aby byla vedena voda přes jeho pozemek na základě úředního povolení. Z tohoto jsou vyjmuty dvory, zahrady a domy.
- Studny, které mají být umístěny v obvodu obce, musí být postavené alespoň 3 metry od studní, pramenů, jezer nebo domů. Pokud se má studna postavit mimo obvod obce, tak musí být dodržena vzdálenost 15 metrů od podobných míst výše zmíněných. (§ 14 zákonného čl. XXXI/1885)

Slovenské soukromé právo nahlíží na institut substance a užití věci stejně jako soukromé právo na českém území.

⁴¹ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 20. ISBN 978-80-7357-758-2.

⁴² Tamtéž, s. 24

5.3. Držba podle úpravy VOZ

VOZ zahrnuje držbu do okruhu věcných práv. Tento institut je velmi důležitý, zejména pro nabývání vlastnictví vydržením, kterému se dále budeme věnovat. Pojmem držba rozumíme určitý stav, kdy člověk ovládá určitou věc neboli má detenci (tzv. *corpus possessionis*) a tento člověk projevuje svou vůli tak, že nakládá s danou věcí, jako by byla jeho vlastní (tzv. *animus possidendi*).

Subjektem držby může být každá osoba, která splňuje požadavky výše zmíněné. Ovšem VOZ poskytuje výjimky k držbě podle § 310 o.z. a § 337 o.z. těm osobám, které nemají právně relevantní vůli (např. děti či choromyslní) nebo osobám, u nichž nemůžeme mluvit o vůli ve vlastním smyslu (právnícké osoby).⁴³ Další výjimku VOZ poskytuje v § 311 o.z., kde je ustanoveno, že věci, které nemohou být předmětem právního obchodu, jsou vyloučeny z možnosti jejich držení a dále, pokud je někdo nezpůsobilý být subjektem vlastnictví, tak rovněž nemůže mít držbu k věci. Jsou to například kosterní pozůstatky a věci s nimi uložené.

Předmětem držby mohou být pouze věci, které lze mít ve vlastnictví. Kromě věcí mohou být předmětem držby i práva (služebnosti, právo k povrchu, dědičného pachtu, právo k dělání hor, práva vodní, práva původská – např. práva autorská, práva obligační - jestli se dopouštějí trvalého nebo opětovného výkonu, právo zástavní). U nabytí držby práva jsou nutné tyto podmínky:

- pojetí vůle nabyvatele vykonávat právo jako by mu náleželo a
- nabyvatelova vůle musí být realizována výkonem tohoto práva.

Držba práva je stavem trvalým – tzn., že držitel bude mít vůli držet právo jedině tehdy, pokud to povede k trvalému výkonu tohoto práva.

Rozdíly v nabytí držení věci můžeme spatřovat v tom, zda jde o nabytí držby bez vůle dosavadního držitele, či zda jde o nabytí držby s vůlí dosavadního držitele. V případě nabytí držení věci bez vůle dosavadního držitele lze nabýt držbu jedině faktickým výkonem vlastnického práva. Takto lze také nabýt držbu věci, kterou zatím

⁴³ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s. 72. Díl II.

nikdo nedoručí. Naopak u případu nabytí držby s vůlí dosavadního držitele je nutné, aby dosavadní držitel se vzdal držby, a nastupující držitel projeví vůlí nakládat s danou věcí, jako by byla jeho vlastní. Držbu věci lze také nabýt prostřednictvím zástupce. Zástupce potřebuje kromě dvou základních podmínek držby (*animus possidendi* a *corpus possessionis*) také zástupčí moc, která vyjadřuje poměr mezi zastoupeným a zástupcem.

Při pozbytí držení věci jsou důležité dvě náležitosti. První náležitostí je, že držitel projeví vůlí směřující k vyjádření neochoty k držbě. Je nutné ovšem uvést věc v takový stav, kdy bude zřetelné a srozumitelné zřeknutí se držby. Pokud bude věc pouze zanedbána, tak nelze hovořit o zřeknutí se věci. Druhou náležitostí je, že držitel pozbyde možnost s věcí nakládat jako s vlastní anebo někdo jiný se stane držitelem, jelikož původnímu držiteli se staly okolnosti popsané v § 4 o. z., či daná věc přestane být způsobilá pro výkon vlastnického práva nebo pokud držitel přestane být způsobilý pro držení věci. U pozbytí držby práva jsou nutné dvě okolnosti: držitel projeví vůlí, že již dané právo držet nechce; přestane být možnost výkonu držby (smrtí držitele či zánikem věci, která tvořila základ pro držení práva) nebo protistrana překazí výkon práva.

5.4. Držba podle soukromého práva na Slovensku

Při srovnávání institutu držby podle úpravy VOZ a soukromého práva na Slovensku, lze zjistit, že základní prvky držby jsou stejné, protože pojetí obou soukromých práv vychází z práva římského. Pro držbu jsou v obou případech nutné *corpus possessionis* a *animus possidendi*. Obě srovnávaná práva rozlišují mezi pojmy držba a detence (je ovšem nutné zmínit, že ve starším soukromém právu na Slovensku nebyl rozdíl mezi držbou a detencí)⁴⁴. I způsoby nabytí držby jsou stejné, avšak v soukromém právu na Slovensku nenalezneme výslovný rozdíl mezi hmotnými a nehmotnými věcmi.

Rozdíl mezi těmito právy se nachází v § 325 o. z., kde VOZ stanovuje povinnost uvést právní důvod své držby, přičemž o tomto rozhodují zákony politické a trestní. V soukromém právu slovenském tato zásada existuje také, ale v trestním právu na Slovensku není žádná nutnost dokazovat právní důvod držby a je ponecháno

⁴⁴ LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 425. ISBN 80-89047-48-3.

na obviněném, jak se chce bránit. Výsledkem srovnání obou práv při úpravě poctivých a nepoctivých držitelů je, že se nenalézají větší rozdíly. Ve slovenské úpravě je problém s rozdílným přístupem určitých autorů, protože Zlinszky přiznává, stejně jako ve VOZ, nepoctivému držiteli nárok na náhradu nutného i užitečného nákladu, kdežto Almási tvrdí, že nepoctivý držitel má nárok pouze na náhradu nutných nákladů, tedy ne užitečného nákladu.⁴⁵ Podobný střet slovenských autorů se vyskytuje v problematice přeměny poctivého držitele na nepoctivého. Jde o to, kdy se poctivý držitel stává nepoctivým, zda doručením žaloby (Fajnor a Záturecký, kteří se přiklání k výkladu § 338 o.z.) nebo podáním žaloby (Almási). Toto řešení je velmi důležité pro určení výše náhrad nákladů řízení.

Slovenské soukromé právo obsahuje institut *sumární repozice*, která je VOZ neznámá. *Sumární repozice* znamená právo osoby na žádost o sumární uvedení zpět v držbu. Podmínkou této žádosti je předcházející odnětí držby věci a nezájem žádající osoby vzít si věc zpět svépomocně. Nejedná se o spor o právo a žalobce nemusí dokazovat, že má právo věc držet. Naopak žalovaný musí prokázat, že měl právo si vzít věc pro sebe. Žalobce může žádat náhradu škody, kterou utrpěl ztrátou držby. Tuto *sumární repozici* může žádat pouze osoba, která držela danou věc déle než rok. Díky tomuto institutu může vzniknout tato absurdní situace: zákonný držitel si všimne, že více než rok okupuje jeho pozemek někdo jiný, podaří se mu ho vypudit, ale vypuzená osoba uspěje se *sumární repozicí* a zákonný držitel musí uplatnit žalobu o držbu, aby získal zpět zákonnou držbu. Tento institut nenalezneme ve VOZ, v němž je spíše zdůrazněn problém žaloby pro rušení držby a žaloby pro vypuzení z držby, tedy *negatorní žaloba* a *vindikace*. Rozhodně se nevyskytuje ve VOZ žádná z výše uvedených žalob slovenské úpravy týkající se držby.

Na závěr je důležité zmínit ochranu držitele proti stavbám nových nemovitostí či děl. Podle VOZ je nutné, aby soud nepovolil pokračovat ve stavbě do vydání rozhodnutí, ale jsou povoleny tomuto výjimky podle § 341 věta druhá o.z. Soukromé právo na Slovensko takovéto ustanovení neobsahuje.

⁴⁵ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 137. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

Oba právní řády poskytují zákonnému držiteli možnost hájit svá práva k držbě věci. Podle slovenského soukromého práva má držitel roční lhůtu pro takové opatření, kdežto podle VOZ je to pouze třiceti denní prekluzivní lhůta.

Soukromé právo na Slovensku nemá stejný nebo podobný ekvivalent ke znění § 347 a 348 o.z., ve kterých se stanoví, že pokud není jasné, komu věc ve sporu o držbu náleží, tak se svěří do úschovy soudu nebo třetí osobě a jestliže je majitel osloven několika žadateli o držbu věci, tak majitel svěří do držby věc tomu, jehož jménem byla věc uschována, pokud tato skutečnost není známa, tak se opět svěří věc do úschovy soudu nebo třetí osoby.⁴⁶

5.5. Úprava nabytí a zánik vlastnictví podle VOZ

Jakmile vlastník pojal danou věc do vlastnictví, tak můžeme hovořit o nabytí vlastnictví. Způsoby nabytí vlastnictví nalezneme v třetí, čtvrté a páté hlavě druhého dílu VOZ. Můžeme rozlišit nabytí vlastnictví na přímé a odvozené.

5.5.1. Přímé nabytí vlastnictví podle VOZ

Přímé nabytí vlastnictví můžeme rozdělit na tyto způsoby: *přivlastnění, nález pokladu, nabytí specifikací, nabytí aksesí* (přírůstkem), *vydržením*.

V následujících podkapitolách si přiblížíme přivlastnění, nabytí vlastnictví přírůstkem a vydržení. Zbylé vyjmenované způsoby přímého nabytí budou osvětleny v této kapitole.

Při výkladu nálezů pokladu je nutné si uvědomit, co poklad jako pojem značí. Pokladem tedy rozumíme peníze či skvosty, které jsou tak dlouho skryty v movitých i nemovitých věcech, že již nelze zjistit původního vlastníka. Dále je nutné, aby tyto poklady měly numismatickou nebo archeologickou cenu (mezi tyto věci můžeme navzdory §398 o.z. započítat i cenné papíry). Můžeme také vyčíst z § 399, 1143, 1147 o. z., že z výčtu nemovitostí se má na mysli především pozemek. Musíme poznamenat, že například

⁴⁶ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 183. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

mrtvoly a věci s nimi dané do hrobu jsou pod ochranou veřejného práva (především trestního práva). Jsou považovány za *res nullius*, ale nikdo si je nemůže přivlastnit. Nálezce musí nahlásit nález pokladu podle § 395 o.z. a připadá mu polovina pokladu a druhá polovina připadá majiteli věci, na které byl nalezen daný poklad.

U spojení movité věci a specifikace věci jsou velmi důležité tyto tři zásady:

- Kdo z cizích věcí udělá novou věc, anebo svou věc spojí (slije či smísí) s věcí cizí, tak automaticky nenabývá vlastnictví k této nově vzniklé věci (podle § 414 o.z.).
- Je-li možné vrátit zpracované věci opět v předešlý stav či spojené věci zpět rozdělit bez rapidního pozbytí původní ceny, tak se má tak učinit a vrátit vše původním vlastníkům (§415 o.z.).
- Nelze-li provést činnost výše zmíněnou podle § 415 o.z., tak se nová či spojená věc stává věcí společnou. U zpracovaných věcí se podíly dělí dle hodnoty materiálu a hodnoty práce. Podíly v případě spojených věcí jsou specifitější, jestli se užije cizí hmota k opravě dané věci, pak případně tato cizí hmota vlastníkově opravené věci (podle § 416 o.z.).

5.5.1.1. Přivlastnění podle VOZ

Co se týče tématu přivlastnění, jsou důležité určité pojmy: držitel a věc, která může být přivlastněna. Objektem přivlastnění je věc ničí, tedy tato věc nemá vlastníka. Tyto věci spadají do dvou skupin:

- Zvěř, bobule, vejce volně žijících ptáků, tekoucí voda nebo dokonce spadlé meteority či povstale ostrovy.⁴⁷
- Věc, kterou předcházející vlastník pustil nebo-li *derelikoval*; VOZ derelikci neupravuje, pouze je stanoveno, že se jedná o jednu z přirozených právních zásad, tedy že existují samy od sebe. Derelikce je v podstatě projevem vůle vlastníka, tedy vlastník musí být schopný projevu vůle, kterým se vzdává určité majetkové hodnoty.

⁴⁷ RANDA, Antonín a Jiří SPÁČIL. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém: II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008, xxviii, 188, v, xx, s. 95. ISBN 978-80-7357-389-8.

Osoba, která chce si přivlastnit určitou věc ničí, musí tuto věc nabýt do držby a získat faktickou vládu nad věcí. Důležité je, aby případný držitel měl jasný úmysl nechat si věc pro sebe. Tedy nemůže nabýt vlastnictví ten, kdo např. bude mít v kapse drahokam, který nemá vlastníka, ale netuší, že se drahokam v jeho kapse nachází. Naopak se nevyžaduje vědomí budoucího vlastníka, že daná věc je bez pána. Tedy pokud někdo se domnívá, že krade cizí věc, ale přitom je to věc ničí, tak se stane jejím vlastníkem. Když ale někdo si přivlastňuje cizí věc v domněnce, že je to věc bez vlastníka, tak se vlastníkem nestává. Jestli vznikne situace, že dva se chtějí stát pány nad stejnou věcí, tak rozhoduje, kdo se dříve věci zmocnil a to dokonce i přes fakt, že druhému zabráňoval v držbě nedovoleným činem.⁴⁸

5.5.1.2. Nabytí vlastnictví přírůstkem podle VOZ

Přírůstek jako pojem není v občanském zákoníku jednotný. Ve VOZ jsou zahrnuty do přírůstku: přirozené plody; změny ve vlastnickém právu k pozemkům působením vodních toků; změna vlastnictví k movitým věcem opravou, smíšením, zpracováním; změna vlastnictví k movitým věcem, jež se staly součástí pozemků buď vestavěním anebo osetím či osázením.⁴⁹ Společným znakem pro všechna tato ustanovení je nabytí vlastnického práva bez ohledu na projev vůle jakékoliv osoby. Můžeme hovořit o nabytí vlastnictví bez právního jednání.

Přirozené plody chápeme jako užitky, které bez lidského přičinění poskytuje věc sama od sebe. Tato charakteristika je omezena pouze na přirozené plody, protože ve VOZ nejsou v části týkající se nabytí vlastnictví přírůstkem zmíněny civilní plody. Přirozené plody můžeme rozdělit na:

- vzniklé bez lidského přičinění,
- přírůstek dřeva v lese podle hospodářského plánu na dobu obmýtnou (podle § 511 o.z.)⁵⁰,

⁴⁸ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 208. ISBN 978-80-7357-758-2.

⁴⁹ Tamtéž, s. 247

⁵⁰ Tamtéž, s. 250

- užitky ze zvířat, které jsou poskytovány periodicky: vlna, srst, vejce, peří nebo hnůj (podle § 405 o.z.),
- mláďata porozená samicí (§ 405-406 o.z.),
- horniny, které jsou hospodářsky získány (§ 511).

Přirozené plody, které nejsou odděleny od mateřské věci, jsou její součástí a nemohou být samostatnou věcí - například stromy v půdě či ovoce na stromech. Plody, jež jsou takto neodděleny, stále patří vlastníkově věci mateřské. Plod se stává samostatnou věcí až oddělením od mateřské věci a je jedno, jestli je plod zralý či donošený nebo nedonošený.

5.5.1.3. Vydržení podle VOZ

S pojmem držba velmi úzce souvisí pojem vydržení jako zakončení tohoto právního stavu. O vydržení pojednává VOZ ve třetí hlavě a třetím dílu, ve kterém se nachází spolu s tématem promlčení žalob.

Vydržení dělíme na dvě základní skupiny: vydržení řádné a vydržení mimořádné.

Podmínky pro řádné vydržení jsou obsaženy v § 1460 a jsou to: způsobilost nabyvatelova; vhodný předmět, jehož vlastnictví se má vydržeti; držba kvalifikovaná, která trvá předepsanou dobu.⁵¹

Nabyvatelova způsobilost je určena v § 1453 o.z. způsobem: kdo je způsobilý nabývat, je také způsobilý vydržet. V tomto případě tedy platí především ustanovení § 356 o. z., jež pojednává o způsobilosti nabývat.

Předmětem držby musí být takový předmět, který splňuje požadavky být předmětem vlastnictví podle § 1455 o.z. a tomuto ustanovení odpovídá § 355 o.z.

Držba má být řádná, bezelstná a pravá. Řádná držba je taková, která spočívá na právním důvodu, jenž by stačil k převzetí vlastnictví.⁵² Těmito důvody jsou darování, odkaz, zápůjčka a další. Bezelstná držba znamená, že pokud někdo drží věc, musí být přesvědčen o tom, že tato věc je v jeho vlastnictví. Tato bezelstnost musí trvat po celou

⁵¹ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 367. ISBN 978-80-7357-758-2.

⁵² ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 452. ISBN 80-85963-99-x. Díl VI.

dobu držby, přičemž bezelstnost zaniká, když se držitel dozvěděl, že věc není v jeho vlastnictví nebo měl šanci se to dozvědět. Důležité u pravé držby je to, že nebyla nabyta násilím, tajně či výprosou.

Dalším institutem u vydržení je vydržecí doba, která je velmi odlišná u předmětů a držitelů držby. U fyzických osob jsou to tři roky v případě movitých věcí a 30 let u nemovitostí. U právnických osob je vydržecí doba u movitých věcí 6 let. Vydržecí doba se prodlužuje, pokud se držitel zdržuje mimo státní hranice. A pokud někdo získal věc od nepravého držitele nebo nemůže označit svého předchůdce, tak doba k vydržení je 6 let. Kdo převezme věc od poctivého držitele, tak si smí započítat i jeho dobu držby.

Důležitým institutem je stavení a přetržení vydržení. Přetržení držby znamená, že uplynulá vydržecí doba je bezvýznamná a pokud by opět začala běžet lhůta k vydržení, tak by běžela znovu od začátku. Důvody pro přetržení jsou: *přerušení držby; podání vlastnické nebo possessorní žaloby na držitele*, jestliže by žalobce v tomto sporu uspěl; *uznáním vlastnictví* podle § 1497 o.z.

Stavení vydržení naopak funguje tak, že doba stavení vydržení se do vydržecí lhůty nepočítá, ale pokud by opět začala běžet lhůta k vydržení, tak se lhůty před a po stavení vydržení sčítají.

Pokud někdo vydržel nemovitost, resp. vlastnictví k ní a nemovitost je zapsaná v pozemkové knize, tak nový vlastník má právo na zapsání svého vlastnického práva do pozemkové knihy.

5.5.2. Odvozené nabytí vlastnictví podle VOZ

Při odvozeném nabytí vlastnictví se nabyvatelovo právo opírá o předchůdcovo vlastnické právo a v tomto tvrzení můžeme spatřovat jeden z největších rozdílů ve srovnání odvozeného a přímého nabytí vlastnictví. Tedy v odvozeném nabytí vlastnictví vzniká nabyvatelovo právo se zřetelem k právu předchůdce. U odvozených způsobů nabývacích musíme brát navíc zřetel na rozdíly mezi odvozeným nabytím vlastnictví movité a nemovité věci.

5.5.2.1. Nabytí vlastnictví odevzdáním podle VOZ

Nabývání vlastnictví odevzdáním probíhá z titulu smlouvy, pořízení pro případ smrti, soudního výroku nebo nařízení zákona.⁵³ Ovšem samotný titul ještě nezajišťuje přechod vlastnického práva. Je potřeba ještě právního odevzdání a převzetí. Samotné slovo odevzdání vyjadřuje přesně tento proces pouze u převodu movitých věcí. Když se převádí tabulární objekty, je zapotřebí knihovního zápisu, avšak pokud jde o nemovitou věc nezapsanou do knih, pak je nutné uložit danou listinu u soudu. Za výše uvedených okolností je nutné si uvědomit, že odevzdáním ve VOZ se myslí spíše převod. Taktéž je důležité si uvědomit, že nestačí samotná smlouva o převedení vlastnictví, ale je zapotřebí dalšího úkonu k dovršení celého právního jednání, tedy v případě nemovitých věcí se jedná buď o intabulaci či uložení listiny.

Smlouva o převodu vlastnictví je jedním z nutných právních úkonů k platnému převodu vlastnictví. Tato smlouva se stane skutkem, pokud se setkají dva projevy kryjící se v názoru na převod vlastnictví. Pokud nejsou projevy vůle shodné, tak smlouva nemůže vzniknout. Smlouva o převodu vlastnictví má povahu kausální smlouvy a vlastnické právo se převádí z rozmanitých důvodů (v § 1461 o.z. nalezneme demonstrativní výčet těchto důvodů).

Pokud se dále zabýváme smlouvami o převodu vlastnictví, tak musíme zmínit rozdíl mezi těmito druhy smluv:

- smlouvy, které se sjednávají bez návaznosti na předchozí obligační smlouvu,
- smlouvy, které vznikají pro zahlazení obligačního závazku vzniklého mezi stranami.

Za příklad smluv, které vzniknou bez předcházející obligační smlouvy, můžeme označit případ, kdy osoba věnuje žebrákovi almužnu. Je ovšem nutné si uvědomit, že jestliže bude daná smlouva o převodu vlastnictví neplatná, nepřejde vlastnické právo na druhou osobu. Neplatnost smlouvy se hodnotí jako celek. Vysvětlení druhého typu výše uvedených smluv je problematické. Za prvé je nutné si uvědomit, že splněním smlouvy

⁵³ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s. 189. Díl II.

o převodu vlastnictví se některé vady obligační smlouvy zhojí. Na druhou stranu je nutno podotknout nebezpečí, které se stane při neplatné obligační smlouvě a následné smlouvě o převodu vlastnictví. Toto nebezpečí vězí v tom, že není rozřešeno, zda vlastnictví přejde na druhou osobu nebo se převod ruší. Na tuto odpověď tehdejší odborníci nebyli schopni jednoznačně odpovědět, ale mírná většina se spíše přikláněla k odpovědi, že vlastnictví nepřechází.

5.5.2.2. Vyvlastnění podle české úpravy

Institut vyvlastnění v Československu v letech 1918 - 1938, ale i v krátkém období po druhé světové válce, je velmi specifický a rozdílný oproti úpravě, která upravuje tento institut v dnešní době. V české právní úpravě existoval institut vyvlastnění již v období Habsburské monarchie, a to ve speciálních ustanoveních, které byly následně převzaty do české právní úpravy recepčním zákonem z roku 1918. Jednalo se především o speciální ustanovení týkající se například těchto témat: vyvlastnění k účelu výstavby veřejných silnic; vyvlastnění kvůli vodním stavbám; vyvlastnění k účelu vybudování a provozu drah, popř. vodních drah; vyvlastnění k regulaci asanačního obvodu města Prahy⁵⁴. Problematika vyvlastnění se také nacházela v samotném zákonu č. 121/1920 Sb. z. a n., Ústavní listině z 29. února 1920, ve které bylo stanoveno, že: „*vyvlastnit je pouze možné na základě zákona a za náhradu, pokud není zákonem stanoveno vyvlastnění bez náhrady.*“⁵⁵ Jedněmi z dalších pramenů práva týkající se vyvlastnění v Československu v letech 1918 – 1938 jsou zákony související s tzv. pozemkovou reformou (zákon č. 32/1918 Sb. z. a n. o obstavení velkostatků, zákon č. 215/1918 Sb. z. a n. záborový zákon, zákon č. 81/1920 Sb. z. a n. přidělový zákon, zákon č. 329/1920 Sb. z. a n. náhradový zákon). V samotném VOZ se nacházelo ustanovení § 365 o.z., jež takto upravuje vyvlastnění: „*Žádá-li toho obecné dobro, musí člen státu za přiměřené odškodnění i úplné vlastnictví věci odstoupiti.*“⁵⁶ § 365 o.z. není pouze rámcovým ustanovením, které doplňují speciální zákony, ale také lze toto

⁵⁴ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s. 126. Díl II.

⁵⁵ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 351. ISBN 80-7201-433-1.

⁵⁶ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s. 272. Díl II.

ustanovení (§ 365 o.z.) přímo aplikovat. Samotná praxe a některé zákony výslovně odkazují na § 365 o.z. a lze tedy konstatovat, že podle tohoto ustanovení lze například provést vyvlastnění za účelem stavby veřejného ústavu pro choromyslné nebo pro výstavbu kasáren.

V institutu vyvlastnění existují dvě strany, a to expropriát a expropriant (vyvlastňovatel a vyvlastňovaný), jejíž vztah se zakládá na tom, že expropriát získává určitou věc od exproprianta a za tuto věc má expropriant nárok na náhradu. Je ovšem možné, aby expropriant nedostal náhradu za vyvlastněnou věc, a to v případech zákonem stanovených. Vyvlastnění v oblasti soukromého práva můžeme rozdělit na tři druhy či podtypy:

- Výroky úřadů v expropriačním řízení. Jestliže vlastnictví přechází na jiného vlastníka z titulu úředního výroku v expropriačním řízení, tak se vyskytne otázka, ve kterém okamžiku přejde vlastnictví. Někteří tvrdí, že vlastnictví přechází již přímo nálezem o vyvlastnění, který vydal příslušný úřad.⁵⁷ Naopak další skupina zastává názor o přechodu vlastnictví na vyvlastňovatele při zaplacení částky za vyvlastněnou věc, a pokud vyvlastňovaný odmítne tuto platbu přijmout, tak vlastnictví přechází okamžikem uložení vyměřené náhrady u soudu.
- Převzetí půdy, která byla zabraná podle zák. č. 329/1920 Sb, náhradového zákona. V tomto případě je nutné říci, že vzhledem k tomuto právnímu předpisu přechází vlastnictví na stát až tehdy, když se dané vlastnictví zapíše do pozemkových knih.
- Příděl podle zák. č. 81/1920 Sb, přidělového zákona. Vychází se z mínění, že vlastnictví přejde rozhodnutím Pozemkového úřadu.

Institut konfiskace majetku sice nespadá do soukromoprávní úpravy, ale i přesto je vhodné zmínit tento institut v podkapitole týkající se vyvlastnění. V československém soukromém právu se vyskytuje skupina ustanovení, především v právu trestním či správním, které se zabývají konfiskací věcí. Konfiskací rozumíme převádění vlastnictví na osoby nebo na stát, kterým je to prisouzeno určitými právními ustanoveními. Tato ustanovení jsou především spojena s obdobím po druhé světové válce, a to s *dekretem*

⁵⁷ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s. 165. Díl II.

*presidenta republiky č. 12/1945 Sb. o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa*⁵⁸ a *dekret presidenta republiky č. 28/1945 Sb. o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel českými a slovenskými a jinými slovanskými zemědělci*⁵⁹.

5.5.3. Zánik vlastnictví podle VOZ

Vlastnictví k věci končí buď:

- zánikem věci nebo
- nabytím vlastnictví třetí osobou buď s nebo bez souhlasu dosavadního vlastníka či
- vzdáním se vlastnictví (tzv. *derelikce*) anebo
- odnětím vlastnického práva veřejnou správou, tak že je věc vyloučena z obchodu podle zákonného předpisu,
- při vlastnictví terminovaném buď doložením času či výjimkou suspensivního dostavením se lhůty nebo splněním výminky.⁶⁰

VOZ derelikci neupravuje, pouze je stanoveno, že se jedná o jednu z přirozených právních zásad, tedy že existují samy od sebe. Derelikce je v podstatě projevem vůle vlastníka, tedy vlastník musí být schopný projevu vůle, kterým se vzdává určité majetkové hodnoty.

5.6. Nabytí a pozbytí vlastnictví podle slovenské úpravy

5.6.1. Přímé nabytí vlastnictví podle soukromého práva na Slovensku

Rozdělení přímého nabytí vlastnictví je ve slovenské soukromoprávní úpravě stejné jako ve VOZ.

Definice pojmu pokladu je stejná v obou srovnávaných právech. Také není rozdíl v tom, zda se poklad nalezne v movité nebo nemovité věci. Dokonce i rozdělení nalezeného

⁵⁸ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, s. 27. ISBN 978-80-7201-741-6.

⁵⁹ Tamtéž, s. 28

⁶⁰ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 29. ISBN 978-80-7357-758-2.

pokladu do ceny 300 korun (uherských 100 tolarů)⁶¹ je stejné, tedy polovina ceny pokladu zůstává nálezci a polovina přechází na majitele věci, kde se daný poklad našel. Pokud má poklad hodnotu větší než 300 korun, tak se ozývá institut převzatý ještě ze středověkých dob, kdy měl nárok na nalezený poklad stát resp. panovník. Tedy při nálezu pokladu hodnotnějšího než 300 korun patří dle soukromého práva na Slovensku jedna třetina ceny pokladu nálezci, druhá třetina majiteli věci a poslední třetina připadá státu. Při srovnání s českou úpravou vstupuje do tohoto institutu stát. Stát může dokonce získat další třetinu ceny pokladu, jestliže nálezce zatajil nález pokladu. Jestli byl stát vlastníkem věci, kde se poklad s hodnotou větší než 300 korun našel, měl stát nárok na dvě třetiny pokladu. Pokud se ovšem poklad našel ve věci patřící městu, tak třetina hodnoty pokladu připadá městu a ne státu. Obě soukromá práva mají stanoveno, že se nalezený poklad musí nahlásit.

Když porovnáme úpravu spojení věci podle soukromého práva na Slovensku a VOZ, tak musíme konstatovat, že pojetí tohoto druhu nabývání vlastnictví je podobné, ale můžeme i zde nalézt rozdíly. Výklad § 414 o.z. (*“Kdo cizí věci zpracuje; kdo je se svými sloučí, spojí nebo smísí, nenabude tím ještě nároku na cizí vlastnictví.”*)⁶² je v podstatě podobný tomu slovenskému, avšak je důležité si uvědomit rozdíl, který se nachází v případném vzniku spoluvlastnictví nově vzniklé spojené věci. V případě slovenské úpravy se spoluvlastnictví váže na to, zda spojená věc vznikla z věcí stejného druhu nebo z nesterorodých věcí. Pokud věc vznikla ze stejnorodých věcí, tak spadá do spoluvlastnictví a výsledné podíly jsou podle poměru smíšení. Jestli je výsledná věc vytvořena z nesterorodých věcí, tak rozhoduje především to, čím je cennější věc, ale je nutné zdůraznit, že poté má druhá osoba, která nezískala do vlastnictví původní věc, nárok na odškodnění od majitele nově vzniklé věci.

⁶¹ LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 382. ISBN 80-89047-48-3.

⁶² ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 437. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

5.6.1.1. Přivlastnění podle slovenské úpravy

Když srovnáme přivlastnění podle VOZ a podle slovenské soukromoprávní úpravy, tak nenalezneme příliš velké rozdíly v jednotlivých institutech přivlastnění. Obě práva se shodnou na tom, že bez právního titulu nabytí vlastnictví nelze nabýt vlastnictví podle § 380 o.z.⁶³ U obou práv je stejná i zásada, že přivlastnit určitou věc je možné na území československého státu bez rozdílu, pokud to není omezeno zákony politickými nebo někomu nenáleží přednostní právo k přivlastnění.

Rozdíl v obou právech se nachází v chápání pytláctví, protože podle české úpravy se nahlíží na pytláctví jako na krádež, kdežto slovenská úprava pojímá pytláctví jako samostatný přestupek podle § 26 nasl. zák. čl. XX/1883 *o pol'ovnictve*.⁶⁴ V případě včelařství se nacházel rozpor ohledně případu, když roj domácích včel uletěl vlastníkovi na jiný pozemek. VOZ stanovuje, že vlastník má možnost tento roj si vyzvednout do dvou dnů od opuštění jeho pozemku anebo počkat dvacet čtyři dnů, jestli se roj sám od sebe vrátí. Pokud tyto lhůty uběhnou, tak vlastník pozemku, popř. kdokoliv, pokud je roj na obecním pozemku, má možnost si tento roj přivlastnit. V soukromém právu na Slovensku je tento případ podobný, ale nevyskytuje se žádná dvacet čtyř denní lhůta pro čekání na návrat včelího roje.

5.6.1.2. Nabytí vlastnictví přírůstkem podle slovenské úpravy

Základní pojetí nabytí vlastnictví přírůstkem ve slovenské soukromoprávní úpravě je podobné s bývalou rakouskou úpravou v podobě VOZ. Definice přirozených plodů je přibližně stejná, ale již v podrobnostech tohoto institutu se nachází rozdílnosti. Například slovenská úprava výslovně neobsahuje ustanovení podobné § 406 o.z., jež ustanovuje možnost odmítnutí zaplatit odměnu za oplodnění svého zvířete dobytčetem od někoho jiného, pokud se předem na této odměně nedohodli.

⁶³ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 365. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

⁶⁴ Tamtéž, s. 376

Ve VOZ je upraveno téma nabývání vlastnictví přírůstkem v oblasti říční, kdežto na Slovensku se vztahuje na toto téma ustanovení zákonného čl. XXIII/1885 *o právu vodním* a díky tomuto můžeme nalézt mnoho rozdílů mezi jednotlivými úpravami. Například slovenská úprava umožňuje nabýt vlastnictví přírůstkem v případě vyschnutí řečiště či jeho rozdělení na několik ramen nebo v případě zaplavení pozemků, protože mezi břehy různých majitelů tvoří hranici střední čára řečiště a je tedy možné, že se tato hranice změnila. Naproti tomuto v české úpravě § 408 o.z. je ustanoveno, že v případech v předchozí větě zmíněných jsou práva k vlastnictví nedotčena a nelze je takto měnit. Další rozdílná úprava se nachází v tématu náhrady škody při změně toku řečiště, jež je upraveno v §409 o.z., kdežto soukromé právo na Slovensku tuto náhradu škody neumožňuje, avšak připouští jiné řešení této situace, a to obnovení původního toku do jednoho roku od změny řečiště. Obě práva se shodují na upravení vlastnictví k opuštěnému řečišti, které má být nabyto držiteli jednotlivých břehů.

5.6.1.3. Vydržení podle soukromého práva na Slovensku

Ve srovnání s českou úpravou se nevyskytují žádné větší rozdíly. Je požadováno, aby způsobilá osoba držela věc v domnění, že je v jejím vlastnictví. Také se presumuje držba oproti detenci a předpokládá se dobrá víra, jež je stejně posuzována jako ve VOZ. Na Slovensku platí obecně právní zásada: “*Nemo sibi potest causam possessionis mutare*”.⁶⁵ Bona fides i držba musí také trvat po celou dobu vydržení a do této doby se započítává i vydržecí doba předchůdců. Velmi důležité je, že slovenská úprava nevyžadovala právní titul pro vydržení a stačilo pouze uplynutí vydržecí lhůty pro vydržení.⁶⁶

Vydržecí lhůta je na Slovensku stanovena na 32 let a je tak úžeji propojena s institutem promlčení než na českém území. Tato lhůta je obecnou lhůtou k vydržení,

⁶⁵ SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58, s. 374. ISBN 978-80-7357-758-2.

⁶⁶ SALÁK, Pavel. *Tendence naší občanskoprávní kodifikace v 19. a 20. Století na příkladu institutu vydržení*. In *Vývoj právních kodifikací: sborník z mezinárodní vědecké konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 140. ISBN 80-210-3610-9.

protože vydržecí doba proti státu je 100 let a pokud se vydrží věc od církve, pak lhůta k vydržení je 40 let.

U přetržení vydržecí lhůty platí stejné zásady, ale najdeme rozdíly v důvodech stavení vydržení. Vydržení se staví, pokud je nezletilý bez zákonného zástupce a lhůta k vydržení začne běžet až po ustanovení zákonného zástupce nezletilému. Tento důvod je stejný v obou srovnávaných právech, ale ostatní důvody stavení vydržecí doby uvedené ve VOZ nejsou na Slovensku uznány.

Další rozdíl nalezneme ve větě druhé § 1494 o.z., kde vydržecí nebo promlčecí doba nemůže začít běžet, jestliže osobám pro nedostatek duševních sil není přidělen zákonný zástupce. A dále, pokud daná promlčecí či vydržecí doba opět začne běžet, pak nesmí skončit dříve než za dva roky od ukončení překážek. Ve slovenském soukromém právu takový institut nelze nalézt. Pokud tedy ve slovenském soukromém právu skončí doba nutná k vydržení dříve než za dva roky od odstranění překážek, tak je to právně v pořádku a nemůže to být napadeno.

5.6.2. Odvozené nabytí vlastnictví podle slovenské úpravy

5.6.2.1. Nabytí vlastnictví odevzdáním podle soukromého práva na Slovensku

Základní instituty nabytí vlastnictví odevzdáním podle slovenského soukromého práva se neliší od institutů zakotvených ve VOZ. V obou právech je stanoveno, že právním důvodem pro tento typ nabytí vlastnictví může být pouze smlouva, pořízení pro případ smrti, soudcovský výrok nebo nařízení zákona. Taktéž nestačí pouze tento právní důvod k převodu vlastnictví, ale je nutné právní odevzdání a převzetí. I způsoby odevzdání u movitých věcí jsou stejné, tedy odevzdání hmotné, znamení či prohlášení. Jeden z rozdílů se nachází v odpovědnosti za škodu při zaslání věci. VOZ stanovuje, že je zasilatel odpovědný za danou věc do předání věci kupujícímu, v případě souhlasu kupujícího se zasláním věci dopravcem, je rozhodující okamžik předání věci dopravci. Slovenské soukromé právo naopak pro odpovědnost zasilatele říká, že je kupující odpovědný za věc

již v okamžiku předání přepravci a tato odpovědnost se může přenést na zasilatele jedině tehdy, pokud by porušil pokyny dané kupujícím.

Tyto instituty se týkaly především movitých věcí, kdežto u nemovitostí se aplikuje speciální režim. Pro převod nemovitostí je potřeba zápisu do veřejných knih k tomu speciálně určených. Tato zásada je podobná u obou srovnávaných práv, ale ve VOZ je navíc dána možnost nezapsat nemovitost do veřejných knih v případě vyvlastnění a přivlastnění. U ostatních možností nabytí vlastnictví k nemovitostem bez vkladu do veřejných knih je úprava ve srovnávaných právech stejná (např. dědění či vznik ostrova). V soukromém právu na Slovensku se navíc vyskytuje možnost přechodu vlastnictví v případě nezapsání práva do veřejných knih z důvodu např. opomenutí na tuto skutečnost. V tomto případě by vlastnictví přešlo stejně jako u movitých věcí, kdežto podle VOZ by možný nabyvatel nenabyl vlastnictví, ale pouhou držbu. Dalším rozdílem u zápisu do veřejných knih je neexistence slovenského ustanovení, které by stanovilo povinnost uložit listinu u soudu v případě převodu nemovitostí, které nejsou zapsány ve veřejné knize či jsou postaveny dočasně na cizím pozemku. Toto je důležitá odlišnost soukromého práva na Slovensku od VOZ.

5.6.2.2. Vyvlastnění podle soukromého práva na Slovensku

Vyvlastnění dle srovnávaných práv je velmi specifické díky pozemkové reformě, která proběhla na začátku existence samostatného Československa. Také je důležité si uvědomit, že tento institut byl upraven i dekrety prezidenta republiky, které vznikly za období druhé světové války a těsně po ní (*dekret presidenta republiky č. 12/1945 Sb. o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa*⁶⁷ a *dekret presidenta republiky č. 28/1945 Sb. o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel českými a slovenskými a jinými slovanskými zemědělci*⁶⁸). Základy vyvlastnění jsou v obou soukromých právech v podstatě stejné, tedy vyvlastnění má proběhnout na základě zákona a za náhradu, pokud

⁶⁷ KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, s. 27. ISBN 978-80-7201-741-6.

⁶⁸ Tamtéž, s. 28

zákon nestanoví jinak. Vyvlastnění bylo v soukromém právu na Slovensku upraveno *vyvlastňovacím zákonem*, zákonný čl. 41/1881, který celou oblast vyvlastňování upravoval všeobecně.⁶⁹

5.6.3. Zánik vlastnictví podle slovenské úpravy

Soukromé právo na Slovensku nahlíží na zánik vlastnictví v podstatě stejně, jako občanské právo dle VOZ. Vlastnictví dle soukromého práva na Slovensku zaniká především těmito možnostmi:

- zánikem věci nebo
- nabytím vlastnictví třetí osobou buď s nebo bez souhlasu dosavadního vlastníka či
- vzdáním se vlastnictví (tzv. *derelikce*).

5.7. Dělené vlastnictví a spoluvlastnictví podle VOZ

Spoluvlastnictví je ve VOZ upraveno především v § 361 o.z., ve kterém je stanoven způsob vzniku: “Společné vlastnictví vzniká, když věc ještě nerozdělená náleží společně několika osobám. Hledíce k celku pokládají se spoluvlastníci za jedinou osobu, pokud však jsou jim přikázány určité, třeba neoddělené části, má každý spoluvlastník úplné vlastnictví části jemu náležité.”⁷⁰ Společenství vlastníků tedy vzniká nahodilou událostí, ustanovením zákona, posledním pořízením (závětí) nebo smlouvou. Práva a povinnosti spoluvlastníků se určují podle zdroje, z jakého vznikly. Speciální ustanovení o spoluvlastnictví statků vzniklém smlouvou nalezneme v § 826 o.z., a je nutné dodat, že další zvláštní ustanovení o spoluvlastnictví obsahují zákony, které upravují associační formy (např. obchodní zákoník nebo zákon o společenstvech).

Dle VOZ se pokládají spoluvlastníci za jedinou osobu, avšak jsou zmiňovány podílníci a podíly spoluvlastníků a také ustanovení § 829 o.z. zmiňuje, že “*podílník jest*

⁶⁹ LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, s. 384. ISBN 80-89047-48-3.

⁷⁰ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 220. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

úplným vlastníkem svého podílu".⁷¹ Tedy každý spoluvlastník má stejné postavení, jaké má samostatný vlastník, ale každému spoluvlastníkovi se přisuzuje podíl na dané věci ve spoluvlastnictví. Je nutné si ovšem uvědomit omezení jednotlivých spoluvlastníků, protože každý ze spoluvlastníků je se zřetelem k dalším spoluvlastníkům omezen (musí se zdržet některých aktů, kterých se samostatný vlastník nemusí). Pokud ovšem spoluvlastník neporuší práva ostatních společníků, tak může podíl a jeho užitky na určité věci zastavit, odkázat nebo jinak zcizit.

Během trvání spoluvlastnictví náleží správa společné věci a držba všem spoluvlastníkům. Ve věcech, týkajících se správy a užívání věci ve spoluvlastnictví, rozhoduje většina spoluvlastnických hlasů. Pokud ovšem hlasování proběhlo ohledně zachování nebo lepšího využití věci mají možnost přehlasování spoluvlastníci žádat o zajištění proti škodě, která může vzniknout. Užitky ze spoluvlastnictví a postihující břemena jsou určena podle poměru jednotlivých podílů dle § 839 o.z. V případě, že by chování některého ze spoluvlastníků překročilo ustanovení § 833 o.z., je spoluvlastník chráněn proti ostatním spoluvlastníkům stejně jako samostatný vlastník a spoluvlastník je ochráněn před třetími osobami vindikací.

5.8. Dělené vlastnictví a spoluvlastnictví podle soukromého práva na Slovensku

Vznik spoluvlastnictví je pojat ve slovenské úpravě stejně jako ve VOZ. Tedy kdykoliv náleží vlastnictví nerozděleně několika osobám, tak se toto považuje za společenství vlastníků, resp. spoluvlastnictví. Spoluvlastnictví se zakládá nahodilou událostí, zákonem, posledním pořízením či smlouvou. I základní parametry spoluvlastnictví jsou ve srovnání těchto dvou práv v podstatě stejné. Ovšem ustanovení § 832 o.z. a § 834 o.z. nemají ve slovenském soukromém právu obdoby. Neboli, není ustanoveno jako v § 832 o.z., že: *“Nařízení třetí osoby, kterým nějaká věc se určuje pro společenství, musí být zachováno sice prvými podílníky, nikoliv však i jejich dědici. Závazek k věcnému*

⁷¹ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 229. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

společenství nemůže pozůstatvati.”⁷² Dále neexistuje možnost pro přehlasované společníky (při rozhodování o důležitých změnách) podat žádost o zajištění budoucí škody.

Naopak mají oba právní řády společné ustanovení o hlasování spoluvlastníků v otázkách řádné správy věci ve spoluvlastnictví dle § 833 o.z. Důležité je, že ve slovenském soukromém právu je silnější institut většiny hlasů spoluvlastníků, protože neexistuje možnost losu nebo rozhodnutí soudcem (§835 o.z.). Ve slovenské úpravě existuje pouze možnost zrušení spoluvlastnictví nebo možnost napadnutí usnesení většiny spoluvlastníků. Rozdílné je nahlížení slovenské úpravy na rozhodování správců při správě spoluvlastnictví, protože ve slovenské úpravě neexistuje možnost rozhodování většinou hlasů, ale dodržují se neurčité směrnice spoluvlastníků dané správcům.⁷³

Chápání rozdělení spoluvlastnictví ve srovnávaných právech je v podstatě stejné, vyjma pár rozdílů. Slovenská úprava a její judikatura uvádí, že nelze v nevhodný čas (např. válka) žádat soud o zrušení spoluvlastnictví. Pokud se spoluvlastníci nedohodnou na velikosti podílů při zrušení spoluvlastnictví, musí o této skutečnosti rozhodnout soud, protože ve slovenském soukromém právu neexistuje možnost rozhodnutí o velikosti podílu pomocí rozhodce či losu. Také lze nalézt rozdíl v uložení nerozdělitelných listin v rámci rodinných vztahů, protože VOZ nařizuje uložit tuto listinu u nejstaršího potomka, kdežto slovenské soukromé právo dává přednost synům (listina se ukládá u nejstaršího syna) před dcerami, u kterých může být listina uložena až v případě žádného nežijícího syna.

Právní úprava je odlišná i v případě vztahů třetích osob vůči zaniklému spoluvlastnictví a bývalým spoluvlastníkům. Slovenská úprava např. umožňuje samostatný postup jednotlivým spoluvlastníkům při uplatnění společných nedělitelných pohledávek (§848 o.z.)⁷⁴, avšak soukromé právo na Slovensku nemá obdobnou normu jako § 848a o.z., jež určuje možnost převedení výkonu předchozí služebnosti na nově rozdělené věci.

Ploty, ohrady či zdi mezi jednotlivými pozemky nejsou věci společnými, toto tvrzení neplatí jedině za předpokladu, že lze vlastnictví vyčíst ze značek nebo jiných

⁷² ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 613. ISBN 80-85963-74-4. Díl III.

⁷³ Tamtéž, s. 628

⁷⁴ Tamtéž, s. 646

pomůcek dle § 854 o.z. Takové ustanovení ve slovenské úpravě nenalezneme, protože tuto problematiku upravují místní obyčeje nebo statuty, a proto může být na daný problém nahlíženo stejně jako ve VOZ, a nebo také velmi rozdílně.

5.9. Věcná práva k věci cizí podle VOZ

5.9.1. Služebnosti podle VOZ

Služebnosti patří mezi věcná práva působící proti všem držitelům věci, které jsou ovlivněny služebnostmi. § 472 o.z. definuje služebnosti jako právo, kterým se vlastník zavazuje ve prospěch jiného něco trpět nebo opomenout. Musíme ovšem zmínit, že tato definice služebností z § 472 o.z. není úplně přesná, neboť i zástavní právo ukládá povinnost něco strpět. Služebnosti můžeme rozdělit na afirmativní (něco strpět) a na negativní (něco opomenout) anebo je rozlišit na služebnosti pozemkové a osobní.

Pro všechny druhy služebností se aplikuje několik všeobecných zásad:

- § 482 o.z. stanovuje, že držitel věci, která je ovlivněna služebností, není povinen něco konat, ale je povinen dovolit druhému výkon práva či je povinen opomenout určitý aspekt vlastnictví, kterým by byl jinak oprávněn.
- Věc, na kterou se váže služebnost, musí být pro uživatele této služebnosti věci cizí. Proti této zásadě se stavěla pozdější nauka a judikatura, které se snažily včlenit do VOZ vlastnickou služebnost.
- V § 485 o.z. nalezneme stanovisko, že jakoukoliv služebnost nemůžeme oddělit od dané věci a následně tuto služebnost převést na jinou osobu či věc. Znamená to především zákaz změny služebnosti provedené jak subjektem služebnosti či vlastníkem služebné věci.
- Výše uvedený § 485 o.z. také ustanovuje zásadu nedělitelnosti jakékoliv služebnosti.

§ 480 o.z. zakládá titul služebnosti smlouvou či posledním pořízením nebo právním výrokem učiněným při rozdělení pozemků společných nebo se tento titul zakládá na promlčení. § 481 o.z. upozorňuje na to, že služebnost k věcem zapsaným do veřejných knih vzniká až zápisem do veřejných knih. Následná praxe poukázala na problémy těchto

ustanovení, a proto bylo ustanoveno, že služebnosti vznikají odevzdáním, vydržením, vyvlastnění nebo soudcovským výrokem. Zánik služebností je upraven ve třetí a čtvrté hlavě III. dílu občanského zákoníku, kde se nachází celková úprava zániku závazků a práv. Jedná se například o zřeknutí se služebnosti či vyvlastnění.

5.9.1.1. Pozemkové služebnosti podle VOZ

VOZ definoval pozemkové služebnosti v § 473 o.z. jako služebnosti, které jsou spojeny s prospěšnějším či pohodlnějším užíváním držby pozemku. Tento druh služebností se tedy týká pouze pozemků. To znamená, že jednomu pozemku je dána služebnost cesty vůči jinému pozemku. Vlastník pozemku, na kterém leží služebnost, může svá práva dále vykonávat za podmínky, že se přizpůsobí dané služebnosti. Pozemkové služebnosti omezují subjekt služebnosti, neboť je nutné, aby držitel služebnosti vykonával svá práva šetrným způsobem. Je také důležité si uvědomit, že pozemkové služebnosti jsou nedělitelné. Avšak, v případě rozdělení panujícího pozemku na menší části, budou mít nově vzniklé pozemky původní služebnosti zachovány. Důležité je, aby se služebnost nerozšířila ve smyslu obtížnějšího výkonu práva.

5.9.1.2. Služebnosti osobní podle VOZ

Do osobních služebností lze zařadit těchto pět druhů: *právo užívací; právo požívací; quasi ususfructus; služebnost bytu; nepravidelné a zdánlivé služebnosti*. Tyto služebnosti jsou spojeny s určitou osobou a zanikají kromě zmíněných způsobů v kapitole o služebnostech také smrtí oprávněného.

Užívací právo charakterizujeme jako právo, kterým je někdo oprávněn užívat cizí věc jen ke své potřebě a při tom neporušuje podstatu cizí věci. Může tedy z této věci brát užitek podle své domácnosti, stavu nebo živnosti.⁷⁵ Naopak právo požívací dává oprávněnému možnost požívat věci cizí bez omezení, ovšem s přihlédnutím na její podstatu. Podle § 511 o.z. má poživatel nárok na plný výnos, řádný i mimořádný. Institut quasi

⁷⁵ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, s. 255. Díl II.

ususfructus je velmi propojen s právem požívacím, protože se týká zásady, která stanovuje, že spotřebitelné věci nemohou být předmětem práva užívacího či požívacího, avšak tímto předmětem se může stát hodnota těchto věcí. Quasi ususfructus se týká například peněz a nakládání s nimi. Je nutné dodat, že vznikne závazek vrátit věci stejného druhu, jakosti a množství. O služebnosti k bytu můžeme hovořit jako o právu užívacím k obytnému stavení. Pokud se ale přenechají všechny obytné části domu oprávněnému, tak už nejde o právo užívací, ale o právo požívací. Pod nepravdělné a zdánlivé služebnosti můžeme zařadit ty služebnosti, které jsou svým charakterem pozemkové služebnosti, ale mohou připadnout pouze osobě nebo jsou to služebnosti, které jsou propůjčeny do odvolání vlastníkem dané věci.

5.9.2. Zástavní právo podle VOZ

Ustanovení VOZ definuje zástavní právo jako právo věcné, které je poskytnuto věřiteli za účelem uspokojení jeho pohledávky ze zastavěné věci, pokud by dluh dlužníka v dané době nebyl uhrazen. V období platnosti VOZ se vedly diskuze o pojetí zástavního práva jako o právu věcném. Na jedné straně byli jedinci, kteří tvrdili, že zástavní právo je právem věcným, protože umožňuje zřízením práva zástavního právní moc nad věcí. Naopak existovali odborníci, kteří zastávali názor, že zástavní právo nemůže být nikdy věcným právem, protože zástavní věřitel nikdy nemůže mít právní panství nad věcí. Uprostřed těchto bipolárních teorií se nachází konstrukce, která nazírá na zástavní právo jako na právo věcné tehdy, pokud byla zastavena hmotná věc. Jestliže je předmětem zástavního práva věc nehmotná, tak se nejedná o věcné právo. Pro potřeby této diplomové práce se přikláníme k teorii o zástavním právu vždy jako o právu věcném.

Předmět zástavního práva můžeme nazývat zástavou, jestliže se jedná o věc movitou, pak je označena jako zástava ruční, a pokud by se zástavní právo týkalo nemovité věci, pak je pojmenovaná jako hypotéka. Pro vznik zástavního práva jsou důležité tři prvky: existující pohledávka, způsobilý předmět zástavního práva a skutečnosti vedoucí k možnosti vzniku práva zástavního.

5.9.3. Reálná břemena VOZ

Reálná břemena leží na pomezí věcných a obligačních práv, protože samotní zákonodárci ustanovili reálná břemena do práv věcných z důvodu absolutní povahy těchto břemen a naopak právní věda označuje reálná břemena jako práva obligační, protože vycházejí ze stejných základů jako ostatní obligační závazky. Tato břemena můžeme chápat jako povinnost platit určité peněžní sumy, dávat naturálie, provádět práce nebo něco konat. Tato povinnost musí být kontinuální. Úprava reálných břemen ve VOZ je kusá a vcelku roztříštěná. Vznik reálných břemen je stejný jako u obligačních závazků, ale je nutné dodat, že v případě nemovitostí zapisovaných do veřejných knih platí intabulační princip. Tato břemena mohou také vzniknout vydržením, vydržena mohou být ovšem pouze mimořádně.

S reálnými břemeny souvisí problematika výměnku, kde se střetávají dva instituty, a to služebnost bytu a reálné břemeno v podobě poskytnutí naturálií a dalších povinností konat či dát. Výměnkem se většinou rozumí, že rodiče poskytnou svým dětem rolnickou usedlost výměnou za zaopatření ve stáří. V právních předpisech žádnou definici nenalezneme a jenom *exekuční řád* ustanovuje, že výměnek je právo dočasné, tedy zpravidla doživotní a u výměnku jde o požitky sloužící k zaopatření.

Reálnými břemeny můžeme také označit *meliorační rentu* (opakovaná renta použitá na splacení pohledávky pro provedení odvodňovacích a zavodňovacích zařízení), *právo zpětné koupě*, *předkupní právo*. Poslední dvě uvedená práva musí být zapsaná. Dalším příkladem reálných břemen jsou dávky a veřejné daně, které se platí z nemovitostí.

5.9.4. Právo zadržovací podle VOZ

Právo zadržovací můžeme také nazývat jako právo retenční a jeho úpravu nalezneme ve VOZ především v § 471 o.z. Zadržovací právo se počítá mezi věcná práva k věci cizí a poskytuje obranu tomu, kdo má vydat určitou věc a místo toho si ji ponechá k zajištění svých splatných pohledávek, které vznikly buď jako náklady při udržování této věci či jako škoda způsobená touto cizí věcí. Věcmi se míní pouze věci hmotné a retenční právo se týká pouze splatných pohledávek, a to těch, které jsou vyjmenovány v § 471 o.z. Zadržovací právo se tedy týká pohledávek za náhradou nákladů učiněných pro dotyčnou

věc a pohledávek za náhradou škody, které vznikly touto věcí. Výkon tohoto práva může být odvrácen poskytnutím jistoty a zadržovací právo se zruší splacením pohledávky.

5.10. Věcná práva k věci cizí podle soukromého práva na Slovensku

5.10.1. Služebnosti podle slovenské úpravy

Základní pojetí služebností se v obou srovnávaných právních řádech příliš neliší. I soukromé právo na Slovensku zná rozdělení služebností na pozemkové a osobní a případně také na polní a domovní, přičemž je důležité zmínit, že v obou srovnávaných právních řádech není stejný výčet těchto služebností. Soukromé právo na Slovensku pohlíží v oblasti polních služebností rozdílně na myslivost, rybolov a odchyt ptáků. Co se týče osobních služebností slovenská úprava neuznává bydlení za služebnost, tak jak je pojednáno v ustanovení § 478 o.z.

Pokud porovnáваме důvod vzniku služebností, nastává paradoxní situace v tom smyslu, že byť se slovenská úprava shoduje s úpravou danou ve VOZ, právní věda současně upozornila na nedostatečnost úpravy této problematiky ve VOZ (na toto bylo poukázáno v kapitole č. 5.9.1.) Slovenská úprava je navíc rozšířena o zákonné služebnosti. Způsob nabytí služebnosti je ve srovnávaných právech v podstatě stejný, avšak slovenské soukromé právo nezná povinnost uložení listiny u soudu. Obě práva se shodují na tom, že držitel věci, jež je ovlivněna služebností, není zpravidla povinen něco konat, ale je povinen něco pominout nebo něco povolit. Dalším rozdílem je pojetí práva okna podle § 488 o.z., ve kterém je druhá věta tohoto ustanovení: *“S právem okna je spojená povinnost otvor opatrovati; kdo toto opatrování opomine, odpovídá za škodu, která z toho vzejde.”*, toto ustanovení nemá stejný ekvivalent ve slovenské úpravě. Další služebností, která vykazuje rozdíl mezi oběma právními úpravami, je *právo stezky, cesty vozové a průhonu dobytka*, protože slovenskými ekvivalenty k těmto právům jsou služebnost chodníku a služebnost cesty. Služebnost chodníku můžeme přirovnat k právu stezky, kdežto služebnost cesty v sobě zahrnuje jak právo vozové cesty, tak průhonu dobytka. U otázky průhonu dobytka zůstaneme ještě déle, vzhledem k tomu, že soukromé slovenské právo neobsahuje samostatné ustanovení upravující hnaný dobytek, resp. jeho druh, počet či dobu pastvy

nebo rozsah požitku, kdežto VOZ toto téma popisuje v § 499 - § 502 o.z. Ve slovenském soukromém právu se také nenachází ustanovení umožňující použití úpravy pastevního práva na ostatní služebnosti jako myslivost, kácení stromů nebo lámání kamenů.

Pokud porovnáme úpravu osobních služebností u obou srovnávaných práv, tak dojdeme k závěru, že jak práva užívání, tak i požívání jsou v podstatě stejná. Obě soukromá práva znají možnost ochrany služebnosti v podobě žaloby ze služebnosti nebo negatívni žaloby. Při zániku služebností je největším rozdílem doba, po které může být daná služebnost promlčena. Dle VOZ může být promlčena již po třech letech, kdežto podle soukromého práva na Slovensku je promlčení služebností více spojeno se všeobecným promlčením, protože na Slovensku se služebnost promlčuje až po třiceti dvou letech, pokud se jedná o věc ve vlastnictví státu, tak dokonce až po sto letech. U věcí patřících katolické církvi se právo služebnosti promlčuje po čtyřiceti letech.

5.10.2. Zástavní právo podle soukromého práva na Slovensku

Při porovnání zástavního práva dle VOZ a soukromého práva na Slovensku můžeme zhodnotit, že chápání zástavního práva je stejné v obou právech, na druhé straně ale zjišťujeme, že se v některých institutech liší nebo se promítají rozdíly týkající se soudního uložení ověřovací listiny u nemovitostí, které nemusejí být zapsány v knihách, neboť jak bylo zmíněno v kapitole 5.6.2.1., neexistuje ve slovenské úpravě tato povinnost. Dále musíme zmínit mírnou odchylku v zákonném zástavním právu komisionáře a zasilatele, protože slovenská úprava nařizuje pro vznik zástavního práva v těchto případech držbu zástavy, kdežto VOZ toto nevyžaduje. Soukromé právo na Slovensku na rozdíl od VOZ neumožňuje majiteli zastavěné nemovitosti, na které materiálně zástavní právo zaniklo (dluh byl zaplacen), ale formálně dále trvá (zástavní právo nebylo vymazáno z veřejných knih), převádět zástavní právo na novou pohledávku, která nepřevyšuje svou hodnotou zapsané zástavní pohledávky (§ 469 o.z.).⁷⁶

⁷⁶ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 799. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

5.10.3. Reálná břemena podle slovenské úpravy

Reálná břemena jsou ve slovenské úpravě upravena rozdílně oproti VOZ. Rozdíl lze spatřit především v institutu výměnku, kterému není ve VOZ věnována dostatečná pozornost, kdežto dle slovenské úpravy můžeme hovořit o právu na stravování a vydržování, popř. také o právu na doživotní důchod. Obě práva jsou ovšem ve své podstatě stejná, vyjma toho, že ve VOZ se výměnek týká pouze rolnické usedlosti, kdežto ve slovenské úpravě žádné takové omezení nenalezneme. Druhým podstatným rozdílem je pojetí zákonných reálných břemen, které jsou více konkretizovány, a musíme především zmínit výkup desátku z vinic, který je pozůstatkem z feudálních dob, nebo splátky na obnovu vinic postižených phylloxerou.

5.10.4. Právo zadržovací podle soukromého práva na Slovensku

Právo zadržovací je v úpravě VOZ, tak soukromého práva na Slovensku v podstatě stejné, tedy umožňuje tomu, kdo má povinnost vydat věc, nechat si ji do doby, než vlastník věci zaplatí vynaložené prostředky na věc nebo náhradu škody způsobenou danou věcí. Slovenská úprava jde ještě dále a ustanovuje, že retenční právo nepřísluší dlužníkovi, který má povinnost danou věc vydat na základě oboustranné smlouvy, či na základě trestného činu. Taková úprava se ve VOZ nenachází.

6. Právo obligační podle VOZ a soukromého práva na Slovensku

Závazkové právo na českém území se opíralo především o úpravu ve VOZ, která byla novelizovaná v letech 1914 až 1916. Ve slovenské části státu naopak neexistoval žádný zákoník, který by takto komplexně pokryl úpravu práva závazkového. Obě práva byla částečně ovlivněna obchodním právem. Na Slovensku ovšem existovaly pouze jednotlivé zákony, které zejména upravovaly pracovní smlouvy.⁷⁷ Za doby první republiky byla právě pracovní smlouva na Slovensku upravena zákonem č. 244/1922 Sb. z. a n., který se téměř doslovně shodoval s ustanoveními VOZ, na základě čehož došlo k unifikaci

⁷⁷ SMRŽOVÁ, Petra, Alena RUNDOVÁ a Vilém KNOLL. *Vybrané mezníky českých právních dějin*. 1. vyd. Dobrá Voda: Čeněk, 2002, 141 s. ISBN 80-86473-11-2.

pracovního práva v československém občanském právu. Všechna dosavadní zvyková a psaná ustanovení týkající se pracovní smlouvy byla zrušena, vyjma těch ustanovení, která jsou ve prospěch zaměstnance ve srovnání s úpravou ve VOZ.

6.1. Obecná část obligačního práva podle VOZ

6.1.1. Vznik obligace podle VOZ

Ke vzniku obligace je nutné, aby se jedna osoba zavázala osobě druhé k nějakému plnění, přičemž k tomu byly dány zvláštní důvody. Mezi tyto zvláštní důvody, patří právní jednání, utrpěná škoda, skutečnosti povahou velmi různou a úřední úkon.

Právním jednáním můžeme buď rozumět obligační smlouvu či jednostranné právní jednání. Smlouvám obligačním bude věnována následující kapitola. Jednostranné právní jednání můžeme aplikovat pouze ve výjimečných případech, zejména tím můžeme rozumět *veřejné příslibení*, ale také *asignaci* nebo *ratihabici*.

VOZ prezentuje utrpěné škody jako následek nedovolených činů či deliktů, o kterých je pojednáno v jeho třicáté hlavě druhého dílu (§ 1293 a násl. o.z.).

6.1.2. Obligační smlouva podle VOZ

Obligační smlouvou můžeme označit dvoustranné právní jednání, díky kterému vzniká obligační závazek jedné nebo obou stran smlouvy. Základem obligační smlouvy je určitá snaha uspokojit své potřeby pomocí jiné osoby a tato snaha bude jedině úspěšná, pokud druhé osobě bude něco na oplátku plněno. Strany těchto smluv si navzájem něco slibují a pak následně i plní. Toto probíhá z určitých důvodů, a proto můžeme rozeznat několik druhů obligačních smluv.

Obligační smlouvy můžeme rozdělit na kausální a abstraktní, formální a bezforemné, pojmenované a nepojmenované, záplatné a bezplatné, jednostranné a dvoustranné.

Podle VOZ nemají způsobilost k uzavírání obligačních smluv děti do dovršení 7 let života a choromyslní.⁷⁸ Za choromyslné považujeme ty, kteří jsou takto určeni ustanoveními řádu o zbavení svéprávnosti a jsou soudem na základě těchto ustanovení zbaveni způsobilosti uzavírat obligační smlouvy. Může se ovšem stát, že osoba ještě nebyla zbavena způsobilosti před uzavřením smlouvy, což má za následek nemožnost vymáhat plnění z uzavřených obligačních smluv kvůli jejich neplatnosti. Osoby mohou mít omezenou způsobilost uzavřít obligační smlouvu a za tyto osoby považujeme ty, kteří dovršili sedmý rok svého života a nedospěli do dvacátého prvního roku svého života nebo zletilé osoby, jímž byla soudním výrokem svéprávnost omezena.

Předmět obligačního práva se mnohdy vymezuje jako plnění, které musí mít majetkovou hodnotu. Tato definice není ovšem zcela přesná. Předmět obligace můžeme negativně vymezit takto: předmětem obligace nemohou být konání, která podle převládajících společenských názorů mohou být jen výsledkem svobodného rozhodnutí jednotlivce, takže těmto společenským názorům by se přičilo, kdyby právní norma pečovala o jejich splnění.⁷⁹ Ve VOZ je ustanoven zákaz uzavírat smlouvy, které se přičí účinným zákonům nebo dobrým mravům. Mezi tyto smlouvy patří například úplatná smlouva za zprostředkování manželské smlouvy nebo smlouva, jež umožňuje vykořisťování na základě nepřiměřeného protiplnění, hazardní hry.

Strany si mohou dohodnout také vedlejší ustanovení k jednotlivým smlouvám. Mezi tato vedlejší ustanovení počítá VOZ výminky (§ 897- § 900 o.z.), pohnutky (§ 901 o.z.), místo, dobu a způsob plnění (§ 902 - §907 o.z.), závdavek (§ 908 o.z.), odstupné (§ 909- § 911 o.z.), vedlejší povinnosti (§ 912 a §913).

Obligační smlouva je dvoustranné právní jednání, které má za následek závazek jedné nebo obou stran smlouvy. Jednotlivé projevy stran většinou nespádají pod jeden časový úsek. První projev nazýváme nabídkou neboli offertou a následný schvalovací projev druhé strany akceptací. Je nutné, aby akceptant přijal nabídku přesně takovou, jaká byla nabídnuta, protože pokud nabídku jakkoli změní, tak se bude jednat opět o další offertu, která bude tentokrát směřovat na původního nabízejícího.

⁷⁸ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 17. Díl III.

⁷⁹ Tamtéž, s. 20-21

Jakákoli dohoda stran, ze které mají vzniknout obligační závazky, musí mít určitou formu prezentující se ve vnějším světě. Podle ustanovení § 883 o.z. postačí většinou jakýkoliv projev, pokud je z něj patrna existence a obsah rozhodnutí. Je ovšem možné, že bude nutné, aby smlouva měla určitou formu vyplývající ze zákona či dohody smluvních stran. Pokud je nutná určitá forma konsensu, tak většinou stanovuje zákon písemnou formu smlouvy či písemný projev jedné smluvní strany. Mezi další formy smluv můžeme označit zřízení seznamu při uzavírání společenských smluv o budoucím nebo přítomném jmění. Další formou smlouvy je notářský akt sepsaný o dané smlouvě.

6.1.3. Práva a povinnosti obligačního poměru podle VOZ

V případě vzniku obligace není dlužník zbaven možnosti disponovat se svým majetkem. Naopak díky tomuto majetku se může pokusit získat zdroje na splacení všech dluhů. Na druhou stranu může hrozit, že dlužník například bude chtít svoje jmění převést na jinou osobu nebo se jinak vyhnout možnému vymáhání pohledávek, které vůči němu mají jeho věřitelé. Proti těmto postupům mají věřitelé několik možností obrany. Jednou z nejužívanějších možností obrany je zástavní právo, které patří do skupiny věcných práv a bylo přiblíženo v dřívější kapitole č. 5.9.2., další možností obrany je uvalení konkursu na dlužníkovu majetek. Pro obligační právo je velmi důležitý institut práva odpůrčího, kterým se věřitel může bránit proti úkonům, které by ohrozily nebo znemožnily jeho budoucí uspokojení pohledávek.

Hlavní povinností dlužníka v obligačním poměru je včas a řádně splnit svůj závazek vůči věřiteli. Mohou být ovšem stanoveny další náležitosti, resp. doplňující podmínky, které určují, jak by měl dlužník řádně splnit svůj závazek. Tyto podmínky nalezneme především ve smlouvě, na jejímž základě vznikl obligační poměr, popřípadě tyto podmínky mohou být stanoveny zákonem. Těmito podmínkami můžeme označit například určení předmětu plnění. Předmět plnění určujeme buď individuálně, nebo určíme více předmětů, ze kterých se splní závazek. Je také možné, že nebude stačit, aby dlužník splnil svůj dluh ve výši, ve které získal určité plnění od věřitele, ale bude muset kromě standardního plnění platit také úrok. Povinnost platit úrok se může zakládat na smlouvě nebo velmi často i na zákoně. Dlužník je povinen plnit svůj dluh na místě, na kterém se obě strany obligačního

vztahu dohodly nebo je místo plnění dáno podle povahy obligačního plnění či je stanovené zvláštními případy (bydliště). Termín splnění závazku dlužníkem je stanoven buď ve smlouvě, nebo v zákoně.

Změna obligační povinnosti může nastat buď dohodou jednotlivých stran či mimo dohodu stran. Při dohodě stran je důležité si uvědomit, že strany mají velkou smluvní volnost, která se váže i ke změně obligačních povinností. Ve druhém případě (mimo dohodu stran) je nejčastějším důvodem změny obligační povinnosti nesplnění závazku, protože ve většině případů vzniká věřiteli mimo původní plnění také nárok na další plnění.

U obligací se kromě povinností mohou měnit i subjekty jednotlivých obligačních poměrů, přičemž hovoříme o *successi univerzální* a *successi mimo* tyto případy. Univerzální *successi* je především nástup dědice do práv zůstavitelových, za podmínky že tato práva nezanikla smrtí zůstavitelovou. *Successi mimo* tyto případy rozumíme *cessi* a předmětem takové *cessi* jsou pouze zcizitelné pohledávky, a to jakéhokoliv druhu.

6.1.4. Zánik obligací podle VOZ

Obligace zaniká buď tím, že věřitel bude uspokojen nebo nastane skutečnost, která způsobí zánik obligace na základě zákona, aniž by došlo k věřitelovu uspokojení.

Zánik obligace uspokojením může nastat dvěma způsoby: splněním nebo jednáním určeným jako *datio in solutum*. Splněním závazku rozumíme dlužníkův akt, kterým se věřiteli za účelem splnění závazku poskytuje řádně a včas předmět závazku. Splnění obligace proběhne pouze tehdy, pokud se poskytne předmět obligace za účelem splnění této obligace. Pokud nebude splněna tato podmínka, pak tento akt nelze považovat za splnění dluhu. Splnění obligace je především dlužníkův akt nebo popřípadě společný akt věřitelův a dlužníkův. Nejdůležitějším následkem splnění obligace je zrušení této obligace, čímž zaniká rukojemství nebo zástavní právo (kromě hypotekárního práva). Pokud se splní obligace, tak mohou vzejít věřiteli povinnosti, a touto povinností je zejména vydání kvitance. Se splněním závazku může být spojena další povinnost, a to závazky ze správy, které mohou vzniknout ze záplatných smluv dle § 922 o.z. a ze smluv, kterými se postupuje věc.

Jako jednání *datio in solutum* může být chápáno i takové jednání, které umožňuje dlužníkovi místo předmětu plnění poskytnout jiné plnění (náhradní), které je navíc podpořeno dohodou stran o zrušení obligace. Podmínkou je, že o takovém náhradním plnění nejsou dány žádné zvláštní předpisy (§ 1414 o.z.).

Mezi další způsoby zániku obligace počítáme podle VOZ soudní uložení, kompensaci, novaci, narovnání, prominutí dluhu, odpadnutí subjektu, nemožnost splnění a promlčení pohledávky.

6.2. Nahlížení soukromého práva na Slovensku na obecnou část obligačního práva

6.2.1. Vznik obligačního práva podle slovenské úpravy

Při srovnání pojetí vzniku obligací nenalezneme žádný rozdíl mezi srovnávanými právy. Slovenské soukromé právo nemá rozdíl úpravy s VOZ při porovnání § 859 o.z. a můžeme tedy konstatovat, že obligace vznikají podle slovenské úpravy na základě právního jednání, utrpěné škody, úředního úkonu a jiných skutečností.

Stejně je i rozdělení právního jednání na jednostranné právní jednání a sjednání obligační smlouvy.

6.2.2. Obligační smlouva podle slovenské úpravy

Soukromé právo na Slovensku chápe obligační smlouvu stejně, jako VOZ a také nenalezneme zásadní rozdíly v rozdělení obligační smlouvy na několik druhů.

Slovenská úprava a VOZ nejsou stejné v institutu způsobilosti k uzavírání obligačních smluv. Nejzřetelnějším rozdílem u tohoto institutu je posunutí věku u dětí, které mohou alespoň částečně vstupovat do obligačních vztahů. Ve VOZ je stanovena hranice 7 let, kdežto ve slovenské úpravě je to 12 let. Dalším rozdílem je pojetí omezení způsobilosti ke vstupování do obligačních vztahů, protože slovenská úprava umožňuje operovat dětem starším 14 let s jejich majetkem do výše jejich platu a ve slovenské úpravě se stále objevuje římskoprávní pojem *marnotratník*, kterému by měla být omezena

způsobilost konat právní úkony, protože se nachází v opatrovnictví. Poslední rozdílným faktorem ve způsobilosti k uzavírání obligačních smluv je pohled na zločince, protože VOZ stanovuje v § 868 o.z., že možnost pro zločince uzavírat platné smlouvy je upravena v trestním zákoníku o zločinech, kdežto ve slovenském právu takového ustanovení není, ale je stanovena pro zločince povinnost mít opatrovníka.⁸⁰

Při posuzování nicotnosti uzavřených smluv zjistíme, že v tomto institutu jsou srovnávaná práva odlišná. Ve slovenské úpravě nenalezneme ustanovení, týkající se právního zástupce, o zákazu příslibení určité části plnění, která by měla být druhé straně přiznána. Naopak slovenské soukromé právo tuto možnost podporuje a uvádí, že je možné si zvolit jako honorář určitý díl na předmětu sporu. Upraveno je rozdílně i zcizení dědictví a odkazů před smrtí zůstavitele, ale jenom v případě, pokud se taková událost očekává. VOZ takové zcizení zcela podle § 879 o.z. zakazuje, kdežto slovenská úprava toto zcizení umožňuje mezi spoludědici.

O určené formě smlouvy platí stejné podmínky v obou právech, avšak ve slovenském soukromém právu tyto zásady vycházejí především ze soudní judikatury, než z některého právního předpisu.

Při srovnání soukromého slovenského práva a VOZ v tématu výminek můžeme spatřit rozdíl v úpravě situace, která vznikne při splnění podmínek smlouvy před uzavřením této smlouvy. VOZ stanovuje, že je nutno tuto výminku zopakovat, pokud je to povinností nabyvatele a může-li být tato výminka opakovatelná. Kdežto ve slovenském právu je důležité přihlídnout k zájmu, který byl určen v podmínce.

Pokud dojde ke ztrátě nebo zničení věci, kterou bylo možné zvolit jako jedno z vícera plnění závazku, tak slovenské soukromé právo umožňuje zůstat smlouvě v platnosti, kdežto VOZ tuto možnost neposkytuje a stanovuje pozbytí platnosti dané smlouvy. Soukromé právo na Slovensku modifikuje ustanovení VOZ § 918 o.z. v tom smyslu, že umožňuje věřiteli odmítnout dlužníkovu částečné plnění za podmínky, že pro věřitele má význam pouze úplné plnění. VOZ má problematiku odstoupení od smluv propracovanější. Je-li plnění pro obě strany dělitelné, může strana prohlásit, že odstoupí

⁸⁰ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 75. ISBN 80-85963-79-5. Díl IV.

od smlouvy při prodlení s dílčím plněním jen do jednotlivých anebo také všech nesplněných dílčích plnění.⁸¹

6.2.3. Práva a povinnosti z obligačního poměru podle soukromého práva na Slovensku

Soukromé právo na Slovensku obsahuje stejná základní práva a povinnosti v obligačním poměru jako VOZ. Vzhledem ke skutečnosti, že obě srovnávaná práva nahlízejí na obligaci stejně, tak můžeme konstatovat, že základní práva stran, tj. plnit závazné plnění řádně a včas a domáhat se plnění u protistrany, pokud nebylo plněno řádně a včas, nejsou rozdílná. Proto v této podkapitole přiblížíme pouze některá specifická rozdílná práva a povinnosti nacházející se ve srovnávaných právech. Zbylá práva a povinnosti jsou vysvětlena při srovnání jednotlivých druhů smluv.

Jedním z obligačních práv obsažených ve VOZ je nárok na náhradu při zkrácení přes polovinu obecné ceny. Ovšem soukromé právo na Slovensku tento pojem nezná, a proto nelze ani porovnávat s VOZ v ustanoveních § 934 o.z. a § 935 o.z.

Odpůrčí právo bylo ve VOZ velmi kuse upraveno, a to pouze v § 953 o.z. Ovšem konkursní řád z roku 1884 zrušil i tuto kusou úpravu ve VOZ a odpadá možnost porovnat odpůrčí právo se soukromým právem na Slovensku v rámci tématu této práce.

6.2.4. Zánik obligací podle slovenské úpravy

Obě srovnávaná práva nahlízejí na zánik obligací stejně, tedy uznávají, že věřitel je uspokojen či vznikne skutečnost, která na základě zákona způsobí zánik obligace, aniž by došlo k věřitelovu uspokojení.

V rámci splnění obligace můžeme nalézt rozdíl v případě neexistence smluvního stanovení o splatnosti. VOZ uznává v tomto případě pohledávku splatnou až dnem uskutečnění upomínky, kdežto soukromé právo Slovensku stanovuje, že pohledávka v této situaci je splatná ihned. Při porovnání možnosti zásahu zákonných zástupců do jednání

⁸¹ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 322. ISBN 80-85963-79-5. Díl IV.

nezpůsobilých osob musíme konstatovat, že slovenská úprava se liší už v tom ohledu, že rozděluje osoby do nezákonného věku a zákonného věku. V případě jednání osob v nezákonném věku může zákonný zástupce požadovat zpět, co bylo plněno, což je odlišné od úpravy VOZ v § 1421 o.z. Kdežto jednání osob v zákonném věku může být za určitých podmínek požadováno zpět plnění stejně jako dle VOZ v § 1421 o.z. Dále ve slovenské úpravě lze bez svolení dlužníka vnutit placení věřiteli třetí osobou, kdežto ve VOZ tohoto nelze dosáhnout dle § 1423 o.z. Slovenská úprava také nijak neupravuje formální stránku kvitance (potvrzení o zaplacení), kdežto VOZ toto upravuje v § 1426 o.z. Ve slovenském právu nemá obdoby ustanovení VOZ v § 1434 o.z., kde se stanoví, že může být žádáno zpět, co bylo zapláceno na dlužnou částku, která je nejistá nebo závisí-li na splnění výminky. Také ustanovení § 1436 o.z., kde je stanovena možnost vybrat si zpět jedno ze svých plnění, pokud si měl dlužník vybrat mezi dvěma plněními a omylem plnil obě, nemá obdobu ve slovenské úpravě. Slovenská úprava neumožňuje jednostranné věřitelovo zřeknutí se pohledávky vůči dlužníkovi jako VOZ v § 1444 o.z., ale naopak, slovenská úprava vyžaduje přijetí tohoto úkonu i dlužníkem, protože dle soukromého práva na Slovensku je tento institut dvoustranným právním úkonem.⁸²

Při zjišťování vad zvířat přijatých v rámci obligační smlouvy nahlízejí obě soukromá práva na toto zjišťování rozdílně, protože slovenské právo se shodovalo s VOZ pouze v původním znění, kdežto VOZ po novelizaci již většinu lhůt pro nahlášení vad zvířat neobsahuje a odkazuje na nařízení, ve kterých jsou tyto lhůty upraveny. VOZ dále upravuje, že v případě sporu o zrušení smlouvy pro vadu zvířete má soud povinnost zařídit soudní prodej zvířete a uložení tohoto výtěžku z prodeje u soudu, kdežto taková povinnost ve slovenské úpravě neexistuje.

Obligace z dohody o budoucí smlouvě nezanikne podle soukromého práva na Slovensku rok po dohodnutém termínu jako podle VOZ v § 936 o.z., ale bude trvat stále.

⁸² ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 392. ISBN 80-85963-79-5. Díl IV.

6.3. Zvláštní část obligačního práva podle VOZ

6.3.1. Druhy smluv podle VOZ

Smlouvou rozumíme dvoustranný právní úkon, díky kterému vznikají, mění se nebo zanikají práva a povinnosti účastníků smlouvy. VOZ dělí smlouvy na bezplatné a záplatné, pojmenované a nepojmenované. Mezi upravené smlouvy ve VOZ patří: smlouvy darovací, schovací, o půjčce, o zápůjčce, zmocňovací, směnné, trhové, nájemní a pachtovní, o služebních výkonech, o společenství statků, svatební a odvážné.

Darováním se rozumí smlouva, kterou někdo bezplatně předává svou věc jinému. Do oblasti darování můžeme zahrnout přenechání věcného práva užívacího nebo poživacího. Na druhé straně darováním není půjčka nebo bezplatná zápůjčka (jedná se o pouhé užívání věci). Z darovací smlouvy vzejde dárci povinnost splnit slib a obdarovaný má nárok žalovat dárce na plnění, v případě uzavřené písemné smlouvy, ke kterým se dárce zavázal. Darování je možné odvolat z několika zákonných důvodů: *nevděčnost* (§ 948 o.z.), *upadnutí dárce do nouze, čímž se mu nedostává potřebné výživy* (§ 947 o.z.), *nemožnost následkem daru poskytovat výživu oprávněným osobám* (§ 950 o.z.)

VOZ v § 957 o.z. *definuje smlouvu o schování jako smlouvu, podle které někdo převezme cizí věc v opatření*.⁸³ Obsahem smlouvy je předání věci do detence schovatele, který ji chrání před ztrátou či zničením. Před fyzickým nebezpečím je možné chránit pouze věci hmotné a smlouva o schování může být jak úplatná, tak bezplatná.

VOZ definuje půjčku jako smlouvu, jíž se druhému předává nespotřebitelná věc k bezplatnému užívání na určitou dobu.⁸⁴ Předmětem půjčky mohou být i spotřebitelné věci avšak za podmínky, že ta stejná spotřebitelná věc bude vrácena. Jednou ze základních náležitostí této smlouvy je bezplatné užívání.

Zápůjčkou se rozumí VOZ v § 983 o.z. smlouva, ve které se druhému odevzdávají spotřebitelné věci s tím, že druhý s nimi může jakkoli nakládat, avšak po určité době musí

⁸³ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 197. Díl III.

⁸⁴ ROUČEK, František. *Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 2. vyd. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 951.

být vráceny věci stejné jakosti a druhu. U tohoto druhu smlouvy jsou dány k užívání zastupitelné věci v obecném smyslu, ale také i věci, které jsou nositeli hodnoty vyjádřené peněžitou sumou, přičemž má být vrácena právě tato suma. Zapůjčitel si může vymínit vrácení větší kvantity nebo jakosti a rozdíl mezi vrácenou a zapůjčenou věcí se počítá jako platba za tuto službu. VOZ rozděluje zápůjčky na peněžité a nepeněžité. Peněžitou zápůjčkou se míní taková zápůjčka, ze které vychází povinnost vrátit zapůjčitelu peněžitou sumu. Naopak nepeněžitou zápůjčkou se rozumí zápůjčka, ze které se nevrací peněžitá suma, ale zastupitelné věci.

V případě zmocňovací smlouvy hovoří VOZ o *smlouvě, ve které se někdo přejímá obstarati přikázané jednání jménem jiného*.⁸⁵ Pokud byla sjednána odměna, patří tato smlouva do skupiny úplatných smluv, pokud nebyla, tak patří do skupiny bezúplatných.

VOZ v § 1053 o.z. definuje trhovou smlouvu jako smlouvu, ve které se přenechává věc jinému za určitou peněžitou částku. Peněžitou částkou v tomto případě musí být pouze hotové peníze. Pojem věc se rozumí především podle definice VOZ v § 292 o.z., takže předmětem trhové smlouvy nemohou být práva k užívání věci nebo poskytnutí práce. Naopak slovo přenechati se vykládá nejen jako přenechání věci, nýbrž i zřízení práva.⁸⁶

Při porovnání smlouvy trhové a směnné zjistíme, že směnná smlouva se liší od trhové v tom smyslu, že se poskytuje za zboží jiný předmět, kdežto dle trhové smlouvy se poskytuje trhová cena. V ostatní úpravě jsou obě smlouvy stejné.

VOZ se zabývá nájemní a pachtovní smlouvou ve stejné hlavě VOZ (hlava číslo dvacet pět). § 1090 o.z. definuje tyto pojmy jako smlouvy, ve kterých druhý dostane k užívání nezuživatelnou věc na určitou dobu a za jistou cenu. U těchto smluv kromě nezuživatelných věcí může být předmětem smlouvy i spotřebitelná věc. Pokud se pronajme spotřebitelná věc, tak musí být vrácena přesně tato specifická věc. Rozdíl mezi nájmem a pachtěm chápeme především v pojetí užívání předmětné věci. V případě nájmu se propůjčuje věc pouze k užívání, kdežto v případě pachtu hovoříme také o požívání dané

⁸⁵ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 575. ISBN 80-85963-79-5. Díl IV.

⁸⁶ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 229. Díl III.

věci, tedy brání požitků z propůjčené věci. Předmětem obou smluv mohou být jak movité, tak i nemovité věci.

Smlouvy o služebních výkonech můžeme dle § 1151 o.z. rozdělit na služební smlouvy a smlouvy o dílo. Služební smlouvou se rozumí situace, kdy se někdo zaváže po určitou dobu druhému konat služby a smlouvou o dílo se rozumí případ, kdy někdo přijme plat za zhotovení určitého díla.

§ 1175 o.z. definuje smlouvu o společenství statků takovou smlouvou, v níž se svolují dvě nebo více osob ke spojení své námahy, anebo také svých věcí ke společnému užítku a zřizuje-li se společnost ke společnému výdělku.⁸⁷

Hlava dvacátá osmá VOZ pojednává o svatebních smlouvách, které definujeme dle § 1217 o.z. jako smlouvy, které upravují majetkové poměry manželů, tedy např. věno, správu a požívání vlastního jmění nebo dědickou posloupnost.

Pokud hovoříme o odvážné smlouvě, tak máme na mysli smlouvu, ve které se slibuje nejisté plnění, které být může a nemusí. Tento druh smlouvy náleží k úplatným i bezúplatným a můžeme je rozdělit na vzájemné smlouvy nebo jednostranné.

6.3.2. Závazky z bezdůvodného obohacení podle VOZ

VOZ neobsahuje jednotný výklad závazků z obohacení, ale z jednotlivých hesel obsažených ve VOZ (*condictio causa data causa non secuta*, *condictio ex turpu* vel *iniusta causa*, *condictio indebiti* a *condictio sine causa*) můžeme stanovit, že VOZ převzal tzv. závazky z bezdůvodného obohacení, tedy ty závazky, kterými se snaží zabránit, aby byl jeden bez právního důvodu obohacen na úkor druhého.⁸⁸ Proto je nutné tyto závazky přiblížit skrze jednotlivá hesla, která upravují bezdůvodné obohacení.

Conditio indebiti je upraveno v ustanovení § 1431 o.z., v němž je stanoveno, že pokud někdo i právním omylem plní činnost nebo věc, na něž nemá příjemce práva, tak může, ten jež plnil, požadovat po příjemci v prvním případě mzdu přiměřenou k získanému užítku a v druhém případě věc. Základní podmínky pro podání žaloby jsou:

⁸⁷ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 385. Díl III.

⁸⁸ Tamtéž, s. 310

*bezdůvodné obohacení vzniklo na základě poskytnutí věci nebo činnosti; praestace musí mít povahu solučního aktu; povinnost k praestaci má povahu solučního aktu; plnění musí proběhnout omylem.*⁸⁹ U předmětu žaloby je důležité, aby bylo prvně vráceno, pokud je to možné, co bylo plněno. Pokud toto vrácení není možné, tak lze požadovat náhradu a pokud není možné vrátit plnění v takovém stavu, v jakém bylo plněno, tak lze trvat na vrácení plnění a zároveň nároku na náhradu. Plody věci náleží příjemci bezdůvodného obohacení, jestliže nabyl plnění v dobré víře.

Úpravu hesla *Conditio causa data causa non secuta* nalezneme v § 1048 o.z. a týká se směnné smlouvy obligační, kde jedna strana smlouvy plnila, kdežto druhá strana pro vzniklou náhodu plnit nemůže.

Heslo *condictio ob turpem securam* chápeme v rámci ustanovení § 1174 o.z. jako situaci, když někdo plní proto, aby dokázal zabránit nedovolenému konání, nebo aby nedošlo ze strany příjemce k porušení povinnosti. Poté ten kdo plnil, může žádat po příjemci vrácení vynaloženého plnění.

V případě hesla *condictio sine causa* lze žádat vrácení věci, která sloužila jako splnění opravdového závazku, pokud odpadl důvod tuto věc držet. Jako příklad můžeme uvést nárok na získání zpět daru, jehož odvolání bylo způsobeno nevděkem obdarovaného. Úprava tohoto ustanovení se nachází v § 1435 o.z.

6.3.3. Náhrada škody podle VOZ

Pro přiblížení tématu náhrady škody si musíme nejdříve definovat pojem škoda, což § 1293 o.z. stanovuje jako újmu, která je někomu učiněna na právech, jmění nebo přímo na jeho osobě.⁹⁰ Škoda vzniká z opomenutí jiné osoby nebo protiprávního činu jiné osoby nebo z náhody, přičemž vznik škody můžeme rozdělit na škodu vzniklou volně nebo mimovolně.

Pojem škoda v rámci VOZ můžeme chápat v užším smyslu, tak jak bylo definováno výše nebo v širším smyslu, do kterého se započítává i pojem ušlého zisku. V širším smyslu

⁸⁹ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 311. Díl III.

⁹⁰ ROUČEK, František. *Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 2. vyd. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 1273.

se poškozený může domáhat kromě vzniklé škody, také možného profitu, kterého by poškozený dosáhl, kdyby nenastala škodná událost. Ten, kdo utrpěl škodu, může vymáhat náhradu škody po tom, kdo tuto škodu způsobil.

Když budeme hovořit o náhradě škody způsobené zaviněným jednáním, tak je nutno, aby tato škoda vznikla a aby bylo konáno v protiprávním jednání. Pojítkem těchto dvou základů je příčinná souvislost, kterou stanovujeme jako kauzální nexus. Pokud chceme určit, zda byla škoda způsobena jednáním určitého člověka, tak musíme určit, jestli by škoda bez tohoto jednání nenastala nebo jestli je škoda přiměřeným a nikoliv výjimečným, neočekávaným důsledkem takové události.⁹¹ Osoba zodpovídá za škodu, kterou způsobila svou vinou, tedy v tomto případě hraje hlavní roli zavinění, které lze objasnit jako opomenutí takové pozornosti a péče, kterou lze vynakládat při normálních schopnostech. V rámci zavinění mluvíme o domněnce nevývratné.

6.4. Úprava zvláštní části práva obligačního podle soukromého práva na Slovensku

6.4.1. Druhy smluv podle slovenské úpravy

Soukromé právo na Slovensku má stejné druhy smluv obligačního charakteru jako VOZ. Soukromá slovenská úprava obsahuje stejné názvy smluv jako VOZ v jednotlivých hlavách. Ve zbývajících částech této kapitoly se budeme zabývat srovnáváním jednotlivých smluvních typů obsažených ve slovenské úpravě a VOZ.

Na rozdíl od VOZ poskytuje slovenská úprava možnost vymáhat plnění ústní darovací smlouvy žalobou, vyjma nemovitostí. Naopak v soukromém právu na Slovensku neexistuje úprava, která by stanovovala, že smlouva, již se daruje budoucí jmění, platí jedině tehdy, pokud nepřesahuje polovinu tohoto jmění.⁹² U výjimek z odvolání daru nemá slovenská úprava stejné ustanovení pro zkrácení povinné výživy jako VOZ v ustanovení

⁹¹ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, s. 327. Díl III.

⁹² ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 427. ISBN 80-85963-79-5. Díl IV.

§ 950 o.z. V institutu odvolání daru podle slovenské úpravy také nalezneme další odlišnost, a to, že slovenské právo neumožňuje dítěti dárce později narozenému uplatňovat v případě nouze zákonné úroky z daru, kterým bylo ztenčeno jeho případné budoucí jmění (§ 954 o.z.)

Předmětem schovací smlouvy ve slovenském právu může být pouze movitá věc, kdežto podle VOZ může být předmětem i nemovitost. Další rozdíl srovnávaných práv je v délce promlčecí doby pro uplatnění movité pohledávky, a to dle VOZ 30 dnů, kdežto dle slovenské úpravy 32 let. Zvláštní režim schovací smlouvy, který platí pro hostinskou činnost dle VOZ v § 970 o.z., § 970a a § 970b, nenalezneme ve slovenském právu, protože slovenská úprava pouze umožňuje hostinskému uzavřít s hostem zvláštní schovací smlouvu, ale jinak za vnesené věci ze zákona neodpovídá.

Při srovnání úpravy smlouvy o půjčce můžeme říci, že některá ustanovení VOZ se nenacházejí ve slovenském soukromém právu, a to především povinnost vypůjčitele dokázat právo na delší užívání (§ 975 o.z.) v případě sporu, či možnost vypůjčitele ponechat si opět nalezenou věc, za kterou již zapůjčitel složil její hodnotu (§ 980 o.z.) v případě její ztráty. Některá ustanovení jsou upravena jinak než § 976 o.z., který neumožňuje zapůjčitelovi žádat po vypůjčitelovi vrácení věci před stanovenou dobou, kdežto slovenská úprava toto umožňuje.

Smlouva o zápůjčce se týká dle soukromého práva na Slovensku věci nahraditelných, kdežto dle VOZ věci užitkovatelných. Slovenská úprava nemá žádné ustanovení ohledně mincí jako VOZ v § 988 o.z. a v § 989 o.z. nebo týkající se formy dlužníkovy úpisu v § 1001 o.z. Při porovnání zahlazení dluhu, který vznikl zápůjčkou veřejného dlužního úpisu, nalezneme rozdíl v náhledu na určení ceny dotyčného veřejného dlužního úpisu za podmínky, že zahlazení dluhu proběhne zaplacením peněžité částky. VOZ stanovuje cenu, kterou měl dlužní úpis v době jeho zápůjčení, kdežto slovenská úprava určuje dobu rozhodnou jako dobu, kdy nastala povinnost dlužníka platit hotovými penězi.

Ve slovenském soukromém právu chybí úprava, která by řešila případ, kdy dostane zmocněnec na základě bezplatné zmocňovací smlouvy dar od třetí osoby za zastupování zmocnítele. VOZ říká, že tyto dary propadají chudinské pokladně (§ 1013 o.z.). Soukromé právo na Slovensku na rozdíl od VOZ neustanovuje, že pokud v důsledku bezplatné

zmocňovací smlouvy byla způsobena náhodná škoda, tak má zmocněnec nárok na náhradu škody stejně jako zmocněnec u záplatné zmocňovací smlouvy. Slovenská úprava umožňuje jednateli bez příkazu upustit od svého jednání, jen pokud by tím nevznikla škoda, kdežto podle VOZ dle § 1031 o.z. není možné od této činnosti upustit.

V případě srovnání ustanovení týkajících se směnné smlouvy musíme konstatovat, že slovenské právo neumožňuje využít domněnku neexistence smlouvy, jestliže před odevzdáním směnečná věc zanikla nebo ztratila polovinu své hodnoty.

V případě kupní smlouvy nezná slovenská úprava odpor proti kupní smlouvě pro zkrácení více než poloviny hodnoty věci. Tento institut naopak zná VOZ a je upravený v § 1060 o.z. Ve slovenském soukromém právu také nenalezneme stanovení doby, ve které musí být uskutečněno předkupní právo, tak jak je to stanoveno ve VOZ v § 1075 o.z.

Pokud budeme porovnávat VOZ a soukromé právo na Slovensku, tak je nutné zmínit rozdíl v náhledu na to, kdo nese břemeno v nájemní a pachtovní smlouvě. Podle slovenské úpravy nese všechna břemena u obou smluv pronajímatel, kdežto podle VOZ se naleznou výjimky z této skutečnosti podle § 1099 o.z (jedná se především o břemena související s pachtovní smlouvou). Ve slovenské úpravě na rozdíl od VOZ nelze zakázat pronajímateli výkon zástavního práva na věci, které se nacházely v pronajaté nemovitosti a náleží třetí osobě, ne nájemci (§ 1101 o.z.). Přenechá-li vlastník svůj statek s podmínkou, že přejímatel na něm bude hospodařit a odevzdávat mu určitý podíl z plodů, tak dle slovenské úpravy zařazujeme tuto smlouvu mezi pachtovní, kdežto podle VOZ tato smlouva patří do společenských smluv.⁹³ Ve slovenské úpravě se také nenachází ustanovení upravující, že pokud chce pachtýř slevu z pachtovného, tak tuto skutečnost musí nahlásit propachtovateli a nechat tuto událost vyšetřit soudem. Podle slovenské úpravy se může nájemní i pachtovní smlouva obnovit mlčky na dobu neurčitou, kdežto ve VOZ jsou stanoveny určité lhůty, ve kterých se smlouva mlčky prodlužuje (§ 1115 o.z.). V oblasti stanovení délky výpovědní doby je soukromé právo na Slovensku rozdílné od VOZ v tom smyslu, že nejsou stanoveny přesné lhůty pro podání výpovědi, protože vyjma bytů je

⁹³ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Repr. pův. vyd. r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, str. 73. ISBN 80-85963-90-6. Díl V.

obecná praxe taková, že se výpověď nájmu může podat při platbě za nájem na období, kdežto ve VOZ jsou stanoveny přesné lhůty pro výpověď dle § 1116 o.z., vyjma těch, které jsou smluvně stanoveny nebo jsou stanoveny zvláštními předpisy. V soukromém právu na Slovensku je silnější postavení nájemce, protože pronajímatel nemůže vypovědět smlouvu z důvodů určených v § 1118 o.z. Další rozdíl můžeme spatřit v pokračování nájemního vztahu při změně osoby vlastníka. Slovenská úprava umožňuje novému vlastníkovi buď pokračovat v nájemním vztahu, nebo jej ukončit výpovědí, kdežto VOZ mluví v tomto případě jasně o konci nájemního vztahu za jediné výjimky, a to pokud je nájem zapsán ve veřejných knihách (§ 1120 o.z.). Dále jsou např. smlouvy o dědičný pacht (§ 1122 o.z.) a dědičný úrok (§ 1123 o.z.) podle slovenského soukromého práva neplatné. Poslední částí právní úpravy nájemní smlouvy ve VOZ jsou zvláštní práva a povinnosti vrchního vlastníka, které můžeme označit za obsolentní, protože se slučují s poddanským poměrem. Tato ustanovení se ve slovenské úpravě nenacházejí.

Dvacátá šestá hlava VOZ pojednává o smlouvách o služebních výkonech a část ustanovení (§ 1151 - § 1164 o.z.) je díky zákonu č. 244/1922 Sb. z. a n. stejná se soukromým právem na Slovensku, protože toto téma se unifikovalo s úpravou ve VOZ. Jedinými rozdíly mezi srovnávanými úpravami byly odkazy na recipované uherské zákonné články a bližší specifikace následků vyhlášení konkurzu na majetek zaměstnavatele.⁹⁴ U smlouvy o dílo je nutné zmínit skutečnost, že slovenské právo neobsahuje ustanovení jako VOZ v § 1170a o.z., které stanovuje povinnost podnikatele upozornit na zvýšení rozpočtu a následnou možnost objednatele odstoupit od smlouvy. V případě nakladatelských smluv je vhodné poukázat na unifikovanou úpravu zákona č. 106/1923 Sb. z. a n.

Obě srovnávaná práva rozdílně nahlízejí na některé oblasti smlouvy o společenství statků. Jedním z hlavních rozdílů je účel této smlouvy, protože VOZ umožňuje uzavřít smlouvu pouze za účelem hospodářským, kdežto soukromé právo na Slovensku je v tomto ohledu benevolentnější a umožňuje uzavřít tuto smlouvu za účelem vědeckým či

⁹⁴ ŠORL, Robert. *Právna úprava pracovnej zmluvy na Slovensku v období I. ČSR*. In *Acta historico-iuridica Pilsnensia 2006: sborník příspěvků ze setkání pracovníků kateder právních dějin z České a Slovenské republiky* : Plzeň, 21.-23.9.2006. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 246. ISBN 978-80-7380-085-7.

náboženským. Společenská smlouva podle soukromého práva na Slovensku není na rozdíl od VOZ vázána na formalitu. Naopak VOZ je benevolentnější při změně členů této smlouvy, protože umožňuje změnit člena smlouvy nebo přidat dalšího člena, kdežto slovenská úprava toto neumožňuje a při změně i jednoho člena smlouva o společenství statků zaniká. Naopak se obě srovnávaná práva shodují na tom, že tyto společnosti nejsou právníckými osobami. Dalším rozdílem je možnost společníků převést vlastnictví věcí a výkon práv na společenství statků podle VOZ, kdežto ve slovenské úpravě společník převádí svá práva pouze na další společníky a ne na společenství statků. Dle slovenské úpravy je nepřípustné, aby společník vstupoval s celým svým jměním do společenství statků.

V oblasti svatebních smluv můžeme mluvit o rozdílech v rámci majetkových účastí jednotlivých stran svatební smlouvy. Prvně je nutné zmínit, že soudní judikatura na Slovensku rozhodla o tom, že manželka není povinna odevzdat věno⁹⁵, kdežto tato povinnost je stanovena ve VOZ. S touto skutečností souvisí také to, že příbuzní nemusí přispět ženě, která nemá dostatečnou částku na poskytnutí věna, kdežto ve VOZ je tato povinnost ustanovena v § 1220 o.z.. Soukromé právo na Slovensku nezná pojem *obvénění*, jak ho chápe VOZ v § 1230 o.z., ale spíše jako *jitřní dar* dle § 1232 o.z. Pokud dle VOZ chtějí manželé nabývat majetek společně, musí uzavřít manželskou smlouvu, kdežto v soukromém právu na Slovensku je nabývání společného jmění manželi stanoveno zákonem (existuje i možnost upravit toto společné nabývání manželskou smlouvou). Náhled na oblast pozůstalosti zanechané po jednom z manželů je rozdílný, protože soukromé právo na Slovensku nahlíží na vdovské právo jako na právo vdovy k pozůstalosti po manželovi⁹⁶, což neodpovídá ustanovení VOZ § 1255 - 1259 o.z. Další rozdíly lze nalézt i v oblasti majetku manželů s tím, že ve slovenském právu není možné rozdělit majetek nespornou cestou.

⁹⁵ ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. Komentář k československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Repr. pův. vyd. r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, str. 458. ISBN 80-85963-90-6. Díl V.

⁹⁶ Tamtéž, s. 529

Oblast odvážných smluv je ve srovnávaných právech skoro totožná s výjimkou jiného náhledu na koupi dědictví, protože slovenská úprava umožňuje prodat dědictví i tehdy, pokud kupní smlouva nebyla schválena notářem.

6.4.2. Závazky z bezdůvodného obohacení podle slovenské úpravy

Při srovnání závazků z bezdůvodného obohacení musíme konstatovat, že pojetí některých hesel se liší a některé pojetí je naopak stejné.

Zásada *Conditio indebiti*, která je upravena v ustanovení § 1431 o.z., je v podstatě stejná i v soukromém právu na Slovensku.

Heslo *conditio causa data causa non secuta* z § 1048 o.z. je podle slovenské úpravy stanoveno skoro stejně. Výjimkou z tohoto tvrzení je stanovení, že slovenská úprava nahlíží na směnnou smlouvu jako na neuzavřenou, jestliže došlo ke zničení či poškození věci v hodnotě, která převyšuje polovinu její ceny.

Heslo *condictio ob turpem securam* se chápe v rámci soukromého práva na Slovensku stejně jako ustanovení § 1174 o.z.

I zásada *condictio sine causa* upravená v § 1435 o.z. je stejná i v soukromém právu na Slovensku.

6.4.3. Náhrada škody podle soukromého práva na Slovensku

Základní teze v oblasti náhrady škody jsou v obou srovnávaných právech v podstatě stejné, proto se zaměříme na jednotlivé detaily.

Ve slovenské úpravě odpovídá za způsobenou škodu vždy více pachatelů solidárně, kdežto ve VOZ dle § 1302 o.z. jsou vyjmenovány z tohoto pravidla výjimky (škoda způsobena nedopatřením a lze-li poškození rozdělit na podíly). Další rozdíl se nachází v oblasti náhrady škody za cizí jednání, protože dle úpravy VOZ osoba odpovídá za chování služební osoby, pokud si tato osoba nevyžádala od služební osoby vysvědčení, kdežto dle soukromého práva na Slovensku je za své chování odpovědná služební osoba nezávisle na tom, zda předložila vysvědčení nebo ne. V případech náhrady škody za tělesné poškození dle slovenské úpravy bolestné poškozenému nenáleží, kdežto dle VOZ v § 1325

o.z. bolestné poškozenému náleží. V soukromém právu na Slovensku je nutno vždy nahradit skutečnou, pozitivní škodu, kdežto ve VOZ existují výjimky, díky kterým stačí nahradit pouze obecnou cenu dle § 1332 o.z. Ustanovení § 1335 o.z., které se týká výšky úroků, se ve slovenském občanském právu nevyužije, kdežto ve slovenském obchodním právu ano. Rozdíl v porovnávaných právech také nalezneme v pojetí smluvní pokuty, protože v soukromém právu na Slovensku má poškozený nárok na náhradu škody, která převyšuje smluvní pokutu, ale VOZ stanovuje, že si poškozený musí vystačit pouze se smluvní pokutou. Pokud smluvní pokuta není sjednána, má poškozený nárok na náhradu škody ze zákona.

7. Výsledek srovnání věcných a obligačních práv

7.1. Výsledek srovnání věcných práv

Cílem této podkapitoly je shrnutí výsledků srovnání věcných práv dle VOZ a soukromého práva na Slovensku. Nejdříve si musíme přiblížit, v jakých intencích se srovnávaná práva shodují, případně se od sebe odlišují. Aspekty porovnání obou práv můžeme rozlišit na tyto tři skupiny:

- Úprava v základních institutech je stejná, avšak se odlišuje v malých detailech, jako např. délka lhůty k vydržení, či kdo ručí za škody při zaslání věci, která přechází odevzdáním nebo délka promlčecí doby pro promlčení služebnosti.
- Ustanovení v jednom ze srovnávaných práv se nenachází v druhém. Tento příklad se týká hlavně obou srovnávaných práv, protože VOZ obsahuje například tato ustanovení, jež nemají v soukromém právu na Slovensku obdoby: § 341 věta druhá o.z., upravující výjimky umožňující pokračování nové stavby na držitelově pozemku, nebo § 406 o.z., upravující možnost odmítnutí odměny za oplodnění svého zvířete dobytčetem někoho jiného, pokud se předem na této odměně dohodli, či § 848a o.z., upravující možnost převedení výkonu předchozí služebnosti na nově rozdělené věci. Naopak slovenské soukromé právo obsahuje ustanovení, které VOZ nezná, a to jsou například: institut *sumární repozice* při institutu držby

či různé druhy zákonných služebností (určení polohy nově postavené studny nebo povinnost strpět vedení vody přes pozemek z úředního povolení).

- Srovnávaná práva nahlíží na určité instituty z jiného hlediska. Například u vydržení z hlediska soukromého práva na Slovensku není potřeba právního titulu, protože stačí, aby držitel držel věc po určitou dobu. Také je nutné zmínit rozdíl v nahlížení na intabulaci nemovitých věcí, protože VOZ ustanovuje povinnost zapsat vlastnické právo do veřejných knih, kdežto soukromé právo na Slovensku i přes povinnost tohoto zápisu umožňuje v některých případech nabýt vlastnictví k nemovitostem, byť zápis do knihy nebyl proveden, např. z důvodu zapomenutí (týká se nemovitostí, u kterých se zápis vyžaduje). Dalším rozdílným náhledem na převod nemovitosti je ve VOZ nutnost uložení listiny u soudu dokazující převod nabývané nemovitosti, u které není potřeba zapsat vlastnické právo do veřejných knih, kdežto v soukromém právu na Slovensku se u tohoto druhu nemovitosti uložení listiny u soudu nevyžaduje. Posledním velkým rozdílem ve srovnávaných věcných právech je pohled na reálná břemena, a to především na *výměnek*, protože nejen, že tento institut je upraven detailněji v soukromém právu na Slovensku, ale především se neváže na rolnické usedlosti jako v soukromém právu na českém území.

Při srovnání věcných práv vyplývá skutečnost, která ukazuje, že se částečně střetává moderní pojetí občanského práva charakterizované VOZ a středověké pojetí občanského práva charakterizované soukromým právem na Slovensku. Toto tvrzení si můžeme ukázat na příkladu délky lhůty pro vydržení, protože soukromé právo na Slovensku stanovuje tuto lhůtu na 32 let, pro případ církevních a státních věcí je stanovena lhůta 40 let resp. 100 let. Samotné rozdělení lhůt a jejich výjimečná délka ukazuje na pozůstatek vlivu středověku. Další příklad pozůstatku vlivu středověku na soukromé právo na Slovensku lze nalézt v úpravě nabytí vlastnictví nálezem pokladu, protože při nálezů pokladu v určité výši (nad 300 korun) připadá třetina hodnoty nalezeného pokladu státu (jedná se o vliv ze středověkých dob, kdy měl na nalezený poklad nárok stát, resp. panovník).

Jestliže budeme celkově hodnotit srovnání věcných práv, tak musíme konstatovat, že největší rozdíly ve srovnávaných úpravách se nacházejí především v institutu vydržení a náhledu na povinnost intabulace nebo uložení listin u soudu při převodu vlastnických práv k nemovitostem. Dále můžeme zhodnotit, že v každé podkapitole týkající se věcných práv, lze nalézt nějaký rozdíl. Přestože obě práva vycházejí z jiných pramenů (soukromé právo na Slovensku především z obyčejového práva a VOZ z právní teorie ovlivněné kodifikačním vývojem), tak lze říci, že se obě srovnávaná práva většinou shodují a v mnoha případech obsahují stejné instituty nebo podobné pojetí těchto institutů.

7.2. Výsledek srovnání obligačních práv

Cílem této podkapitoly je shrnutí výsledků srovnání obligačních práv dle VOZ a soukromého práva na Slovensku. Na základě vyjasnění si, které společné či rozdílné znaky vykazují obě porovnávaná práva, můžeme definovat tyto čtyři okruhy srovnání:

- Úprava v základních institutech je stejná, avšak rozlišuje se v malých detailech, jako např. stanovení věku, od kterého mohou děti vstupovat do obligačních vztahů či v jaké výši mohou děti operovat se svým majetkem v rámci obligačních vztahů nebo umožnění ve slovenské úpravě prodat dědictví, i když smlouva nebyla schválena notářským aktem.
- Ustanovení v jednom ze srovnávaných práv se nenachází v druhém. Tento příklad se týká hlavně soukromého práva na Slovensku, a to především v ustanoveních týkajících se zániku obligací. Slovenská úprava například neobsahuje formální stránku *kvitance* jako VOZ v § 1426 o.z. nebo není ustanovena možnost vybrat si zpět jedno ze svých plnění, pokud si dlužník mohl vybrat mezi dvěma plněními a omylem plnil obě, jak je to možné ve VOZ dle § 1436 o.z. Dalším příkladem jsou náležitosti a úprava smluv (například zmocňovací smlouva). Ve slovenském soukromém právu se nenachází úprava, která by řešila případ, kdy dostane zmocněnec na základě bezplatné zmocňovací smlouvy dar od třetí osoby za zastupování zmocnitele. Naopak VOZ v tomto případě říká, že tyto dary propadají chudinské pokladně (§ 1013 o.z.).

- Úprava ustanovení je unifikována pomocí právního předpisu. Tyto případy se týkají především smluv o služebních výkonech, protože slovenská úprava se unifikovala s ustanoveními VOZ (§ 1151 - § 1164 o.z.) na základě zákona č. 244/1922 Sb. z. a n.. Dalším příkladem unifikace může být zákon č. 106/1923 Sb. z. a n., který unifikoval úpravu nakladatelských smluv obou srovnávaných práv.
- Srovnávaná práva nahlíží na určité instituty z jiného hlediska. V této kategorii je nutné zmínit především manželské majtkové právo či nahlížení na smluvní pokutu nebo smlouvu o společenství statků. V případě manželského majtkového práva musíme zmínit nabývání společného majetku, protože pokud dle VOZ chtějí manželé nabývat majetek společně, musí uzavřít manželskou smlouvu, kdežto v soukromém právu na Slovensku je nabývání společného jmění manželi stanoveno zákonem (ovšem existuje možnost upravit toto společné nabývání manželskou smlouvou). Další rozdílný náhled v oblasti manželského majtkového práva nalezneme v institutu *obvěnění*, protože slovenská úprava takový institut neobsahuje, avšak ho chápe spíše jako *jitřní dar* upravený v § 1232 o.z. Smluvní pokuta (pokud je sjednaná) je dle slovenské úpravy upravena jinak než dle VOZ, protože dle VOZ si musí poškozený v případě nároku na náhradu škody vystačit pouze se smluvní pokutou, kdežto v soukromém právu na Slovensku má poškozený nárok na náhradu škody až do výše skutečné škody, která může sjednanou smluvní pokutu převyšovat. V případě smlouvy o společenství statků je nutné poznamenat, že VOZ umožňuje tuto smlouvu sjednat pouze za hospodářským účelem, kdežto soukromé právo na Slovensku je shovívavější a umožňuje uzavřít smlouvu o společenství statků za vědeckým nebo náboženským účelem. Dále slovenská úprava nahlíží oproti VOZ jinak na změnu člena společenství statků, které bylo založeno smlouvou v tom smyslu, že tuto změnu neumožňuje a pokud by něco takového nastalo, tak společnost zanikne. VOZ naopak změnu člena společenství statků nebo dokonce rozšíření počtu členů umožňuje.

Při shrnutí srovnání obligačního práva dle soukromého práva na Slovensku a VOZ musíme poukázat na existenci ustanovení týkajících se zvláštních práv a povinností vrchního vlastníka, které nalezneme ve VOZ. Tato ustanovení můžeme označit za obsolentní, ale přesto je zajímavé, že je tehdejší zákonodárci nezrušili, protože slovenské soukromé právo tuto úpravu po zrušení poddanství již neobsahuje.

Jestliže budeme celkově hodnotit srovnání obligačních práv, tak musíme konstatovat, že největší rozdíly ve srovnávaných úpravách se nacházejí především v manželském majetkovém právu, ve smlouvě o společenství statků a v nájemní a pachtovní smlouvě. Naopak některé instituty (vyjma unifikovaných) jsou skoro totožné, jako například závazky z bezdůvodného obohacení nebo vznik obligačního práva, a to i přesto, že obě práva vycházejí z odlišných pramenů (soukromé právo na Slovensku především z obyčejového práva a VOZ z právní teorie ovlivněné kodifikačním vývojem).

8. Kolizní řešení - mezimístní právo

8.1. Mezimístní právo

Na závěr je velmi důležité zmínit způsob řešení střetu obou československých soukromých práv. Když dojde ke kolizi československého soukromého práva a cizího soukromého práva, tak se využije mezinárodní právo soukromé, které je kodifikováno v občanském zákoníku (§ 33 - §38, § 300 o.z.). Na Slovensku je však stále uplatňováno zvykové právo, které zcela jasně nestanovuje přípustnost cizího práva.

Při střetu občanského zákoníku a soukromého práva na Slovensku se využije tzv. mezimístní právo, které není na rozdíl od mezinárodního práva soukromého kodifikováno. Vymezení těchto dvou soukromých práv v ČSR se definuje podle skoro stejných zásad jako v mezinárodním právu soukromém, a to s jediným rozdílem: jedná se v obou případech o tuzemce. Kritérium státní příslušnosti se tedy nepoužije a místo něj se musí využít kritérium bydliště dotčené osoby, tzn., že se použije adresa aktuálního pobytu osoby. V případě nemožnosti zjištění této adresy se použije domovské právo dotyčné osoby. Institut mezimístního práva se nepoužije v oblasti projednání pozůstalosti a konkursu,

příčemž se bere v potaz místo, kde se movitá a nemovitá věc nachází, buď na Slovensku, nebo na českém území.

8.2. Jednotlivé příklady

Tato podkapitola se věnuje jednotlivým institucím soukromého práva a objasnění, podle kterého práva se budou řešit případné spory jich se týkající.

V případě práv k nemovitostem (například služebnosti či vlastnictví) se využije to právo, na kterém daná nemovitá věc leží. Tedy nemovitost ležící na slovenském území spadá pod slovenskou úpravu a nemovitá věc na českém území pod VOZ. Komplikace nastávají v oblasti hypoték, protože pohledávka, kvůli které je hypotéka zřízena a samotná hypotéka mohou podléhat odlišným právním úpravám (VOZ a soukromé právo na Slovensku).

U práv na movité věci rozhoduje moment, kde se nalézala movitá věc v době, kdy ji žalobce, který uplatňuje své právo, nabyl. Při vydržení je rozhodující, v jakém místě bylo vydržení ukončeno. Není tedy důležité, kde se věc nacházela během držby.

V případě promlčení je obtížné určit, podle kterého práva se má posuzovat, ale nevhodnější je rozhodovat podle práva, kterým se řídí celý daný případ.

U smluv jsou důležitá ustanovení § 4 o.z., § 35 - § 37 o.z., ve kterých se bere na zřetel především místo, kde se smlouva uzavřela. Pokud obě smluvní strany s bydlištěm na Slovensku uzavřou smlouvu na českém území, tak je daná smlouva posuzována podle VOZ, jestli se ovšem neprokáže, že tyto smluvní strany neměly na mysli využití jiné právní úpravy.

Při postoupení pohledávky je důležitý právní řád, podle kterého se začala daná pohledávka posuzovat. Takto se rozhoduje také v případě rukojemství.

Zánik pohledávky se může řídit několika způsoby: pohledávka zanikne *ipso facto*, *solučním právním jednáním* nebo *kompensací*. Zánik pohledávky *ipso facto* se řídí podle právního řádu obligačního poměru. Při zániku solučním právním jednáním musíme přihlížet na dobu anebo místo plnění. U kompenzace není tento problém rozřešen a zůstal nevyřešen.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo srovnání věcných a obligačních práv obsažených ve Všeobecném občanském zákoníku a soukromém právu na Slovensku v letech 1918 - 1938. K vypracování této diplomové práce byla zvolena srovnávací metoda, jež byla provedena přiblížením věcného a obligačního práva obsaženého ve VOZ a následným srovnáním se soukromým právem na Slovensku. Srovnání obou soukromých práv je zaměřeno především na nalezené rozdíly a jejich podrobné osvětlení. Pokud budeme hodnotit všechny navržené cíle, tak musíme konstatovat, že tato diplomová práce splnila všechny vytyčené cíle.

Práce je rozdělena do jednotlivých kapitol, ve kterých je nejdříve zaměřeno na ABGB, na jeho vznik, vývoj a obsah, a poté je přiblíženo soukromé právo na Slovensku. Následuje kapitola, jež se věnuje období let 1918 – 1938, které se týká unifikace Všeobecného občanského zákoníku. Posledním historicko-teoretickým tématem je vysvětlení pojmů věcné a obligační právo, načež následuje samotné podrobné srovnání věcných a obligačních práv, které je zakončené kapitolou shrnující porovnání věcných a obligačních práv. Závěrem je v této diplomové práci zmíněno kolizní řešení srovnávaných práv.

Při srovnání věcných a obligačních práv jsou jednotlivé instituty a témata seřazena podle nauky občanského práva na českém území bývalé Československé republiky, především podle učebnic napsaných profesorem Krčmářem, které obsahují nejpřesnější a nejaktuálnější informace o věcných a obligačních právech.

Při srovnání obou soukromých práv byl použit jako pramen úplný text jednotlivých ustanovení VOZ obsažených v několikadílném komentáři, jehož díly vycházely v období 1935 – 1937. V tomto komentáři se vyskytují i přesná a kompletní znění starších ustanovení, která byla novelizována v období existence Československé republiky 1918 – 1935.

I když obě srovnávaná práva vycházejí z jiných pramenů práva (VOZ je kodifikovaný zákoník, kdežto soukromé právo na Slovensko vychází převážně z obyčejového práva), mají jeden společný základní kámen, a to římské právo, ze kterého

obě soukromá práva výrazně čerpají. Díky této skutečnosti mají obě práva mnoho společných institutů a lze konstatovat, že především chápání jednotlivých věcných a obligačních práv je až na výjimky v podstatě stejné. Je také nutné zmínit, že některé oblasti úpravy prošly unifikací, a to především v letech 1918 – 1938, ve kterých byly vydány zákony týkající se pracovních a nakladatelských smluv.

Závěrem je nutné dodat, že obě práva dokázala vedle sebe koexistovat, o čemž svědčí systém mezimístního práva, jenž řešil kolize obou srovnávaných soukromých práv.

Seznam zkratk

ABGB - Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie (Všeobecný občanský zákoník)

ČSR – Československá republika

Opus Tripartitum - Opus Tripartitum iuris consuetudinarii incltyi regni Hungariae partiumque adnexarum

o.z. – občanského zákoníku

Sb. z. a n. – Sbírka zákonů a nařízení

VOZ – Všeobecný občanský zákoník

zák. čl. – zákonný článek

Seznam použité literatury

Literatura

ADAMOVIÁ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. Plzeň: Čeněk, 2004, 357 s. ISBN 80-86898-04-0.

ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *O účasti právníkův a stavů ze zemí českých na kodifikaci občanského práva rakouského*. reprint. Praha: C.k. Česká universita Karlo-Ferdinandova, 1912, 63 s.

DANEK, Josef a Josef HOFFMANN. *Rejstřík československého práva*. Praha: Československý Kompas, 1936, 654 s.

DANEK, Josef a Josef HOFFMANN. *Dodatek k rejstříku československého práva za r. 1936 a 1937*. Praha: Československý Kompas, 1938, 69 s.

FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. 3. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 433 s. ISBN 80-210-2793-2.

- GÁBRIŠ, Tomáš. *Právo a dejiny: Právnohistorická propedeutika*, 1. vydání, Krakow: Spolok Slovákov v Pol'sku - Towarzystwo Slowaków w Polsce, 2012. ISBN 978-83-7490-490-2.
- KNAPP, Viktor a Štefan LUBY. *Československé občanské právo*. 2. vydání. Svazek I. Praha: Orbis, 1974, 587 s.
- KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, 253 s. Díl I.
- KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 3. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1946, 403 s. Díl II.
- KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. 4. dopl. vyd. Praha: nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1947, 413 s. Díl III.
- KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009, 727 s. ISBN 978-80-7201-741-6.
- LUBY, Štefan. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. 2. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, 626 s. ISBN 80-89047-48-3.
- MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003, 673 s. ISBN 80-7201-433-1.
- RANDA, Antonín a Jiří SPÁČIL. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém: II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008, xxviii, 188, v, xx, 340 s. ISBN 978-80-7357-389-8.
- ROUČEK, František. *Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 2. vyd. Praha: Československý Kompas, 1932, 1736 s.
- ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, 1192 str. ISBN 80-85963-61-2. Díl I.

ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1935. Praha: Codex Bohemia, 1998, 970 str. ISBN 80-85963-64-7. Díl II.

ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, 680 str. ISBN 80-85963-74-4. Díl III.

ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1936. Praha: Codex Bohemia, 1998, 866 str. ISBN 80-85963-79-5. Díl IV.

ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, 1011 str. ISBN 80-85963-90-6. Díl V.

ROUČEK, František, Jaromír SEDLÁČEK a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Repr. pův. vyd. r. 1937. Praha: Codex Bohemia, 1998, 600 str. ISBN 80-85963-99-x. Díl VI.

SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, ii, 299 s. ISBN 978-80-7357-758-2.

SEDLÁČEK, Jaromír a Jiří SPÁČIL. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxiv, 426, iv, 58. ISBN 978-80-7357-758-2.

SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právní učebnice*. 3. uprav. vyd. Praha: Leges, 2010, 808 s. ISBN 978-80-87212-54-7.

SMRŽOVÁ, Petra, Alena RUNDOVÁ a Vilém KNOLL. *Vybrané mezníky českých právních dějin*. 1. vyd. Dobrá Voda: Čeněk, 2002, 156 s. ISBN 80-86473-11-2.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 459 s. ISBN 978-80-7357-468-0. Díl I.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 550 s. ISBN 978-80-7357-473-4. Díl II.

TILSCH, Emanuel a Jiří SPÁČIL. *Občanské právo: část všeobecná*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxii, 205 s. ISBN 978-80-7357-897-8.

URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: Beck, 2001, X, 131 s. ISBN 80-7179-504-6.

VOJÁČEK, Ladislav, Jozef KOLÁRIK a Tomáš GÁBRIŠ. *Československé právní dějiny (1918-1992): text a prameny*. 1. vyd. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2011, 424 s. ISBN 978-80-89447-42-8.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Jaromír TAUCHEN. *Vývoj soukromého práva na území českých zemí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 2 sv. (615, 621-1026 s.). ISBN 978-80-210-6006-71.

WEYR, František a Jiří HOETZEL. *Slovník veřejného práva československého*. Repr. původního vyd. z r. 1948. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, 1098 s. ISBN 80-902752-9-x.

Sborníky

DVOŘÁK, Jan a Karel MALÝ. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 687 s. ISBN 978-80-7357-753-7.

KNOLL, Vilém. *Acta historico-iuridica Pilsnensia 2006: sborník příspěvků ze setkání pracovníků kateder právních dějin z České a Slovenské republiky : Plzeň, 21.-23.9.2006*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 356 s. ISBN 978-80-7380-085-7.

KNOLL, Vilém a Petr BERÁNEK. *Acta historico-iuridica Pilsnensia 2011: kodifikační geneze soukromého práva a její myšlenkové zázemí : sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia k 260. výročí narození Franze von Zeillera a dvěma stoletím všeobecného zákoníku občanského*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 282 s. ISBN 978-80-7380-354-4.

SCHELLE, Karel. *Vývoj právních kodifikací: sborník z mezinárodní vědecké konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 262 s. ISBN 80-210-3610-9.

Články

LUBY, Štefan. *Unifikační snahy v oblasti slovenského súkromého práva v rokoch 1918 - 1948*. In *Právný obzor*, 1967, roč. L.

The General civil code and the private law in Slovakia in the period 1918 – 1938 (comparison of the property rights and law of obligations)

Resumé

The aim of my thesis is to describe the comparison between The General civil code and the private law in Slovakia in the period 1918 – 1938. The comparison focuses on the property rights and law of obligations. The reason for my research is that nobody has dealt with the topic of this thesis.

This thesis consists of the eight chapters, each of them analyzes the different field of thesis. Chapter One consists of three parts and deals with The General civil code. Part One explains the origin of The General civil code. Part Two describes the content of The General civil code and part Three is about development of The General civil code from 1811 to 1950.

Chapter Two contains information about private law in Slovakia. Chapter Two is subdivided into five parts, which focuses on the source of law in Slovakia.

The attempt of unification of private law in The Czechoslovakian republic is examined in chapter Three. This chapter is composed of two parts. Part One analyzes the unification of the private law in The Czechoslovakian republic and part Two describes the development of The bill, which implements the new General civil code.

Chapter Four is about the definition of the property rights and law of obligations.

Chapter Five concentrates on the comparison between The General civil code and the private law in Slovakia in the field of the property rights. Chapter Five is subdivided into ten parts. Half of those parts describes the individual property rights according to The General civil code and the other half of those parts analyzes the distinctions in individual property rights between The General civil code and the private law in Slovakia.

Chapter Six compares The General civil code and the private law in Slovakia in the sphere of law of obligations. This chapter consists four parts, which are focused on institutes of law of obligations and their comparison. At first this chapter looks at the explanation of the

individual institutes of law of obligations according to The General civil code and after that the presentation of the differences in law of obligations between The General civil code and private law in Slovakia follows.

The summary of this comparison is drawn in chapter Seven, which is subdivided into two parts. Each of those parts represents the comparison between The General civil code and private law in Slovakia of one kind of compared law (the property rights and law of obligations).

Chapter Eight examines the concurrence of those two private laws and encloses possible solution for this situation.

Klíčová slova/key words:

Všeobecný občanský zákoník, soukromé právo na Slovensku, srovnání, věcná práva, obligační práva/ The General civil code, the private law in Slovakia, comparison, the property rights, law of obligations